

Göteborgs Stad
Härlanda

Årsrapport 2009 SDN Härlanda befolkningsramen

Innehållsförteckning

1	Uppföljning av nämndens uppdrag - sammanfattning	5
1.1	De vi är till för.....	5
1.2	Medarbetare	5
1.3	Ekonomi.....	6
1.4	Verksamhet	6
2	Uppföljning av prioriterade mål och särskilda uppdrag	7
2.1	Prioriterade mål.....	7
2.2	Ej verkställda SoL/LSS-beslut	24
2.3	Ungas vägar till etablering och inflytande	24
3	Förvaltningsövergripande	26
3.1	Analys av årets utfall	26
3.2	Värdering av eget kapital	26
3.3	Nettokostnads-, lönekostnads- och personalvolymsutveckling	27
3.4	Rekryteringssituation, personalrörlighet	28
3.5	Resultat enligt organisationsstrukturen	29
3.6	Intern kontroll	30
4	Verksamhetsanalys	31
4.1	Förskola, skola och skolbarnomsorg.....	31
4.2	Äldreomsorg	33
4.3	Individ och familjeomsorg	34
4.4	Funktionshinder	36
4.5	Kultur och fritid	37
5	Övriga strategiska områden	39
5.1	Organisationsutveckling	39
5.2	Mångfaldsarbete	40
5.3	Jämställdhetsarbete	40
5.4	Folkhälsoarbete	41
5.5	Stadsutveckling	41
5.6	Miljöarbete och klimatanpassning	42
5.7	Arbetsmarknadsinsatser	42
5.8	Myndighetsutövning	43
6	Bokslut.....	45
6.1	Sammanfattande analys	45
6.2	Resultaträkning	45
6.3	Balansräkning	46

6.4	Finansieringsanalys.....	47
7	Prestations- och nyckeltal per verksamhetsområde.....	48
7.1	Förskola, skola och skolbarnomsorg.....	48
7.2	Äldreomsorg	50
7.3	Individ- och familjeomsorg.....	52
7.4	Funktionshinder	53
7.5	Kultur och fritid	53
8	Stadsdelsnämndens egna prioriterade mål.....	55
8.1	Familjeomsorgen ska arbeta utåtriktat och möta människor i deras naturliga sammanhang, t ex i hemmet, på skolan eller på gator och torg.	55
8.2	Andelen invånare som besöker kulturhuset/kulturverksamheten ska öka.	55
8.3	Ekonomi i balans är ett övergripande mål.	56
8.4	Alla medarbetare ska ha utvecklingssamtal under året.	56
9	Stadsdelsnämndens egna uppdrag	58
9.1	Förvaltningen ska ställa platser för praktik till förfogande	58
9.2	Förvaltningen ska utarbeta förslag i syfte att erbjuda sommarjobb i Härlandas olika verksamheter till fler ungdomar.	58
9.3	För att intressera eleverna att utöva fysisk aktivitet på sin fritid ska skolorna erbjuda eleverna att pröva olika idrotter.	58
9.4	Likabehandlingsplaner ska finnas på varje förskola och skola och planerna ska följas upp i kvalitetsredovisningen och redovisas för stadsdelsnämnden.	59
9.5	förvaltningen ska utarbeta förslag till genomförande av en långsiktig och systematiskt utvecklingsarbete för att stärka jämställdheten.	59
9.6	En årlig uppföljning och utveckling av barn- och ungdomsplanen ska redovisas i nämnden.	59
9.7	Förvaltningen ska redovisa hur man arbetar med uppsökande syn och hörselvård, "hörselombud" och "synombud" inom äldreboenden och i hemtjänst och hemsjukvård.	60
9.8	Förvaltningen ska i samråd med ungdomar i Härlanda utarbeta förslag till ungdomsråd.	60
9.9	Så kallade "vandrande bussar" ska organiseras i samarbete med föräldrarna.	60
9.10	Familjeomsorgen ska utveckla arbetssätt för att samordna verksamheten och arbeta i team kring brukaren.	61
9.11	En handlingsplan för bättre trafikmiljö runt skolor och förskolor ska tas fram.	61
9.12	Vi vill undersöka möjligheten att aktivt medverka till detta genom att pröva om förvaltningens behov av bilar kan tillgodoses genom bilpooler.	61
9.13	En översyn av organisation och arbetssätt kring mat och måltidssituationen ska genomföras.	62

Bilaga 1: Ej verkställda SoL beslut

Bilaga 2: Ej verkställda LSS beslut

Bilaga 3: Särskilda projekt

Bilaga 4: Noter resultat- och balansräkning, finansieringsanalys

Bilaga 5: Kvalitetsredovisning grundskolan

1 Uppföljning av nämndens uppdrag - sammanfattning

1.1 De vi är till för

SDN Härlanda har en omfattande verksamhet inom några av välfärdssamhällets viktigaste områden. Resultat från brukarenkäter och andra nyckeltal visar att verksamheterna i allt väsentligt håller en hög kvalitet.

Härlanda har full behovstäckning inom förskolan och har kunnat bereda plats för ett ökat antal förskolebarn. Fyra avdelningar har tillskapats under året för i snitt 59 nya barn. Behov av expansion fortsätter även nästa år.

Skolan inom Härlanda arbetar intensivt med att utveckla sin verksamhet i enlighet med Göteborgs stads verksamhetsidé inom utbildningsområdet. Det innebär ett intensifierat arbete avseende elevernas inre motivation och lust att lära, elevernas delaktighet och medskapande samt att utveckla helhetssynen på lärandet.

Ett utvecklingsarbete för ökad samverkan mellan skola och individ- och familjeomsorg har bedrivits under året. Tidiga insatser görs tillsammans för att identifiera elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen. Andelen elever med godkända betyg både vad avser kärnämnen och samtliga ämnen har ökat. Under år 2009 ökade andelen elever i år 9, som uppnått lägst godkänt i samtliga ämnen med sju procentenheter.

Under flera år har nämndens äldreomsorgsverksamhet arbetat för att öka äldres känsla av trygghet och inflytande över sin vardag. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet är en viktig del av verksamheten. Ett exempel är Äldrecentrum där alla Härlanda och Örgrytebor över 65 år kan vända sig med frågor som rör både äldreomsorg och sjukvård.

Kulturhuset Kåken, som har utvecklats till en mötesplats för invånarna i Härlanda och Örgryte, har ett varierat utbud för alla åldrar. Kulturhuset har stor betydelse för de båda samarbetande nämndernas utveckling av folkhälso- och demokratiarbetet.

Trygghetsvandringar, rådslag och medborgardialoger har genomförts i olika delar av stadsdelen i syfte att verka för att stadsdelen upplevs som en trygg och säker del av Göteborg.

1.2 Medarbetare

Samtliga medarbetare i förvaltningen har genom engagerade insatser möjliggjort ett gott resultat i våra verksamheter under året. Medarbetarenkäten har genomförts och visar på fortsatt goda resultat. NMI för hela förvaltningen är 59. NLI har ökat med fyra procentenheter från förra året till 66 2009. Kvalitetsfaktorn arbetstillfredsställelse har ökat från 79 till 81, vilket är det högsta värdet i staden.

Ett omfattande arbete för att utveckla ledarskapet i Härlanda har pågått under året.

En översyn av de administrativa processerna har genomförts med kartläggning och tydliggörande av roller och mandat i syfte att frigöra tid för chefernas verksamhetsnära ledarskap. Kompetensutvecklingsinsatserna för ledarna i Härlanda har under året handlat om kommunikativt ledarskap, extern och intern kommunikation, omvärldsbevakning, jämställdhet, mångfald och samverkan.

Sjukfrånvaron fortsätter att minska och har sedan 2007 minskat med två procentenheter till 7.0.

1.3 Ekonomi

Resultatet för befolkningsramen var -13,5 mkr. Budgeterat resultat var -19 mkr. Detta innebär en positiv budgetavvikelse med 5,5 mkr.

Utgående eget kapital 2009 för befolkningsramen uppgick till 53,7 mkr. Nämnden har under åren ackumulerat ett avsevärt eget kapital, som främst använts för särskilda projekt samt i viss mån till löpande drift.

Inom nämndens verksamheter råder det en viss obalans med underskott inom framförallt verksamheterna för individ- och familjeomsorg och funktionshinder.

På grund av arbetsmarknadsläget har kostnaderna för försörjningsstödet ökat med 37 procent under året. Insatserna för funktionshindrade har ökat. Dyra lösningar avseende korttidsboenden görs på grund av brist på permanenta särskilda boenden för målgruppen.

De ekonomiska förutsättningarna inför 2010 förutsätter att kraftiga åtgärder för kostnadssänkningar lyckas genomföras inom samtliga verksamheter.

1.4 Verksamhet

Under året kan särskilt uppmärksammas den förändring som genomförts inom måltidsorganisationen. Ny chef har rekryterats som kommer att vara processägare för en sammanhållen organisation för mat och måltid inom hela SDF Härlanda.

En förändring av nattorganisationen inom Äldreomsorg, Hälso- och sjukvård och Funktionshinder som innebär att planerade och akuta insatser sker i samarbete inom team, har genomförts. Förändringen har inneburit större trygghet för brukare, minskad resursanvändning och en minskning av ensamarbete för nattpersonalen.

Nytt arbetssätt genomförs inom äldreomsorgen med omställning från korttidsplatser till ökat stöd i ordinärt boende.

Individ och familjeomsorgen har under hösten organiserat om sin verksamhet för att bli effektivare, samt öka möjligheterna till intern samverkan. Den nya organisationen ska också underlätta ett mer processorienterat arbetssätt.

2 Uppföljning av prioriterade mål och särskilda uppdrag

2.1 Prioriterade mål

2.1.1 Miljön ska förbättras i Göteborg genom att resande med kollektivtrafik och cykel ska öka i förhållande till biltrafiken

Resultat och aktiviteter

Fyra trygghetsvandringar och en trygghetscykling har arrangerats under året då bland annat trafiksäkerhetsfrågor har setts över.

Förvaltningen har deltagit i kommungemensamma kampanjer som "Till jobbet utan bil" och Trafikkontorets sponsrade cykeltält med gratis cykelservice till allmänheten.

På stadsdelsutvecklingsdagen på Kåken informerade förvaltningen om trygghetscyklingen och hade cykelinformation.

Förvaltningen har betalat anmälningsavgiften till cykelutmaningen.

Inom skolverksamheten fortsätter arbetet med vandrande skolbussar.

Analys av resultat

Genom att brister som uppmärksammas under trygghetsvandringarna i många fall har åtgärdats, har möjligheten att färdas säkert till cykel och fots i stadsdelen förbättrats. Samtidigt medför arbetssättet att de boende ges en direkt möjlighet att påverka, vilket upplevs som positivt och ökar engagemanget.

Syftet med cykeltältet var att nå personer som normalt inte cyklar. Någon mätning hur stor andel av dem som besökte tältet som tillhör den kategorin gjordes inte. Genom att tältet stod centralt under kulturfestivalen uppmärksammades det av många.

Vandrande skolbussar är ett pedagogiskt sätt att tidigt göra skolbarnen medvetna om alternativ till bilåkning.

Slutsatser och strategier för framtiden

Arbetet måste ses ur ett långsiktigt perspektiv. De konkreta åtgärderna riktade mot medborgarna som kan vidtas är i regel sådana som förvaltningen inte förfogar över. Därför är samarbete och attitydpåverkan de viktigaste redskapen förvaltningen har att arbeta med. Dessa behöver utvecklas. Internt är det viktigt att delta i de stadsgemensamma projekten, men också att hålla frågan aktuell via det interna miljönätverket, verksamhetsplaner och APT.

2.1.2 Människor har behov av att kunna försörja sig själva och forma sina egna liv, därför ska försörjningsstödet och arbetslösheten minska

	År 2007	År 2008	År 2009
Antal långtidsberoende (10 mån eller fler av senaste 12 mån)	104	116	138
- varav långtidsberoende ungdomar (18-24 år)	17	14	17

	År 2007	År 2008	År 2009
Nettokostnad försörjningsstöd	13 802	14 162	19 338
Nettokostnadsutveckling, %		2,6 %	36,5 %
Antal hushåll med försörjningsstöd	207	202	247
Kostnader för arbetsträning/rehabilitering, verk S430 och S440	745	1 028	1 019
Antal personer med socialbidragsbehov som erhållit insatser i form av arbets- träning/rehabilitering	29	30	29

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Försörjningsstödet ska minska.

Resultat och aktiviteter

Antalet ärenden och kostnaderna för försörjningsstödet har ökat kontinuerligt hela året. Totalt sett så har ökningen av antalet beviljade hushåll uppgått till 22 procent 2009 jämfört med 2008. Nettokostnaden har ökat med 37 procent.

Under hösten har en omfördelning av arbetsuppgifter gjorts på enheten för Stöd och Försörjning. Syftet är att tydliggöra prioriteringar och ge handläggarna möjlighet att öka kvaliteten på insatserna genom att inte alla arbetar med allt. Omfördelningen innebär att ungefär 3,5 handläggare arbetar med nybesök och med de ärenden där det inte krävs någon annan insats än administrering av försörjningsstödet. Resterande 3,0 handläggare arbetar med de ärenden som behöver tät uppföljning och aktivitet för att nå målet rätt försörjning. Den tjänst som tidigare hade ett lägre antal ärenden och vände sig till unga under 25 med komplexa behov har upphört från 1/9 2009.

Analys av resultat

Ökningen av försörjningsstödet förklaras till största delen av den rådande lågkonjunkturen. De grupper som ökat mest i jämförelse med förra året är arbetslösa och de i arbetsmarknadsåtgärder. En grupp som minskat något är de med introduktionsersättning och de som läser SFI. Det är gruppen upp till 40 år som ökar med tonvikt på de under 25 år.

Det går inte att se några tecken på att ökningen på kostnadssidan eller antalet hushåll håller på att mattas av. Antalet hushåll och utbetalt försörjningsstöd har varit som högst under sista kvartalet 2009.

Arbetslösheten har däremot sjunkit något från augusti månads toppnotering. Det är en liten minskning men under förra året samma period så ökade arbetslösheten. Det går inte att dra några långtgående slutsatser av denna skillnad men den är ändå värd att notera.

Slutsatser och strategier för framtiden

Arbetet med att förbättra enhetens interna processer och samarbete med andra fortgår. Men den ökade arbetsbelastningen gör att personalförstärkningar kan komma att bli nödvändiga.

2010 kommer arbetet med ungdomar på nytt att intensifieras då kommunens praktikplatsbank kommer att tas i bruk. Arbetet med detta kommer att göras ihop med Arbeta och Integration.

De tre handläggare som arbetar med rätt försörjning kommer att fortsätta sitt samarbete med i första hand arbetsförmedlingen och sjukvård i de ärenden som behöver mer stöd.

En extra resurs i form av en halvårsarbetare under 2010 kommer att underlätta och göra så att kvalitet och bemötande inte havererar.

I samband med översyn av processen mellan Arbetskraft och Stöd och försörjning blev det tydligt att det bland långvarigt försörjningsstödsberoende finns individer som troligen skulle kunna bli hjälpta av Supported employment som metod. Då det är en omfattande och kostsam insats och det nu finns stora klientgrupper som är i behov av våra resurser blir det en strategisk prioriteringsfråga för Familjeomsorgen att ta ställning till.

Den beslutade avvecklingen av tidsbegränsad sjukersättning utgör ett orosmoment för framtiden. Enligt siffror från samordningsförbundets projekt SAMTID, som riktar sig till de här personerna, beräknas 295 personer tillhöra Härlanda. Det är oroväckande högt om man jämför med Centrums 305 och Örgrytes 193 individer.

2.1.3 Många göteborgare söker bostad, därför ska det byggas 2 000 nya bostäder under 2009

Resultat och aktiviteter

Under året har remissvar lämnats för detaljplaner för bostäder vid Torpagatan. Nämnden avstyrkte delar av detaljplanen, därför att man tyckte att exploateringsgraden blir för stor.

Analys av resultat

Härlanda är en stadsdel som invånarna vill bo kvar i, samtidigt som många andra göteborgare vill flytta hit. Byggnationen innebär att fler äldre och funktionshindrade ges möjlighet att bo kvar i Härlanda, eftersom lägenheter med hiss har tillkommit. Fler bostäder och invånare ger goda förutsättningar för att stadsdelens små torg kan utvecklas. Förtätningen måste samtidigt ske med varsamhet för att de som bor här inte ska uppleva att de värden som fick dem att bosätta sig i stadsdelen försvinner.

Detaljplan för Torpagatan har varit uppe för behandling i stadsdelsnämnden vid flera tillfällen. Det är ett tydligt exempel på en detaljplan där en konflikt uppstår mellan de nuvarande värdena i stadsdelen och behovet av nya bostäder.

Slutsatser och strategier för framtiden

Byggnationer av bostäder har effekt på stadsdelen inte bara genom att nya boende kan komma in, de påverkar också trygghet, lokalt näringsliv, det sociala livet med mera. Förvaltningen har förhoppningar på projektet S2020 att det kan ge byggnationer en roll som utvecklare av den sociala staden likväl som försörjning av bostäder.

2.1.4 Barn behöver social träning i pedagogisk miljö, därför ska det vara full behovstäckning i förskolan

	okt-07	okt-08	okt-09
Antal barn i förskoleverksamhet (befolkningsperspektivet)	836	892	981
Förändring föregående år	6,40%	6,70%	9,95%
Antal barn i egen verksamhet (produktion)	667	715	805
Förändring föregående år	9,00%	7,20%	12,50%

Resultat och aktiviteter

Antalet barn har fortsatt att öka i stadsdelen och därmed också förskolebehovet. Genomförd expansion under 2009 har dock inneburit att Härlanda har fortsatt full behovstäckning. Vidkärrs förskola och Virginsgatans förskola har byggts ut med två nya avdelningar vardera, vilket innebar expansion med 68 platser under året. Under december påbörjades också en förtätning av barngrupperna för att klara full behovstäckning. Härlanda planerar fortsättningsvis att ha full behovstäckning.

Slutsatser och strategier för framtiden

Ytterligare platser kommer att behövas under 2010 och förtätningen kommer att fortsätta även under våren. Genom att ha kontroll på prognoser och den faktiska befolkningsutvecklingen, kommer förskolan att kunna möta dessa krav genom att utnyttja befintliga lokaler på ett mer effektivt sätt.

Nämnden har i oktober 2009 uppdragit åt Lokalsekretariatet att påbörja en tillbyggnad av Fräntorpsskolan/Fräntorps förskola med två avdelningar samt att göra en förstudie kring att uppföra en ny förskola i Renströmska parken för att ersätta tre provisoriska avdelningar samt expandera med tre nya avdelningar. Det är framför allt i detta område som behovet är som störst.

En av de enskilda verksamheterna i Härlanda kommer att expandera med en avdelning under hösten 2010. Här kan man inte räkna med att det endast är Härlandabarn som kommer att erbjudas plats, men bedömningen är att cirka 12 barn bereds plats.

Någon effekt av beslutet om förskolepeng har inte kunnat ses. Genom Härlandas geografiska läge, med närheten till Partille Kommun, är det troligt att antalet köpta och sålda platser utanför Göteborgs stad kommer att öka.

2.1.5 Unga människor behöver en bra kunskapsgrund, därför ska andelen elever med godkända betyg öka

Andel elever i åk 9 som uppnått lägst betyget godkänt	2007		
	2007	2008	2009
samtliga ämnen	85	80,2	86,8
svenska/svenska2, engelska och matematik	92	91,4	93,4

Resultat och aktiviteter

Efter en nedgång 2008 är resultaten 2009 högre än 2007. Både avseende resultatet andel elever som lägst uppnått betyget Godkänt i samtliga ämnen och andel elever som nått betyget Godkänt i kärnämnen.

Analys av resultat

En anledning till det förbättrade resultatet är att man tidigt försökt identifiera elever som riskerat att inte uppnå målen och därmed inte nå betyget godkänt. När eleverna identifierats har de erhållit stöd utifrån det behov de haft. Arbetslag med samsyn på eleven har bidragit till att eleverna tidigare identifierats. Att förbättringen av resultatet är högre avseende alla ämnen än kärnämnen beror på att verksamheten mer än tidigare uppmärksammar måluppfyllelsen i samtliga ämnen.

Slutsatser och strategier för framtiden

För att nå högre måluppfyllelse krävs ett fortsatt arbete med att tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå målen och att de erhåller stöd utifrån sina behov. Att verksamheten mer än tidigare fokuserar på måluppfyllelsen i alla ämnen och det förbättrade resultatet har stor betydelse för elevernas möjligheter att både tillgodogöra sig och klara av

studier på gymnasieskolan. Då det finns skillnader i resultaten mellan skolorna i stadsdelen är det av vikt att samarbetet mellan skolorna utökas.

Det målstyrda arbetet behöver fördjupas i de tidiga åren med ett större fokus på den enskilda elevens resultat i förhållande till mål i kursplaner.

Förskolans personal har från och med 2009 kompetensutveckling avseende vad förskolan kan göra för att utveckla barnens matematiska tänkande. Lärare i matematik och svenska i de tidigare skolåren ska erbjudas handledning.

Analysen på individnivå visar dessutom att det är nödvändigt med fördjupad samverkan med bland annat socialtjänsten för att lyckas i arbetet för de elever som riskerar att inte nå godkänt betyg i många ämnen. Den tidigare så kallade Flexgruppen har under 2009 ändrat verksamhet till Familjeklass och arbetar nu stödjande mot de tidigare årskursernas barn och föräldrar. Detta arbete ska utvärderas under 2010. Därefter ska det planeras hur denna verksamhet ska drivas de kommande åren.

2011 kommer nya läroplaner, kursplaner och betygskriterier. Under 2010 ska en kommunikationsplan upprättas för information till föräldrar om verksamheternas uppdrag, mål i läroplaner och kursplaner. Detta för att öka föräldrarnas möjlighet att stötta sina barn i arbetet med målpuppfyllelsen.

2.1.6 Barn och ungdomar behöver trygghet och en god arbetsmiljö i skolan, därför ska mobbningen minska

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Mobbning ska inte förekomma

Resultat och aktiviteter

Uppdraget att motverka alla former av kränkningar finns i skolornas läroplan och har förtydligats i diskrimineringslagstiftningen. Målet är att arbeta förebyggande och snabbt agera vid situationer som kan leda till trakasserier och kränkande behandling.

Samtliga skolor har Likabehandlingsplaner och arbetar aktivt för att såväl förebygga mobbning som hantera de situationer som uppkommer. Kopplat till Likabehandlingsplanerna finns mobbningsplaner och ordningsregler.

Majoriteten av pedagogerna på skolorna har utbildat sig i så kallad SET (Social Emotionell Träning). Ytterligare inslag i verksamheten är kamratstödjare, möten i antimobbningsgrupp, vuxennärvaro på skolgård och i matsal, kompisamtal samt dialog på arbetslagsmöten.

Analys av resultatet

Verksamheterna är inte fria från inslag av trakasserier och kränkande behandling. Det förebyggande arbetet gällande mobbning får därför aldrig avstanna. Det måste ständigt vara prioriterat för samtliga vuxna som arbetar i skolans verksamhet. Att tidigt koppla in föräldrar i arbetet är en framgångsfaktor och det bygger på förtroendefulla relationer mellan lärare, skolläda och vårdnadshavare.

Slutsatser och strategier för framtiden

Skolverkets inspektion 2009 vid Rosendalsskolan visar på att:

- Skolan behöver utveckla arbetet med att kartlägga situationen avseende värdegrunden på skolenivå samt låta kartläggningen ligga till grund för en ny plan mot kränkande behandling.

- Skolan behöver ge personal möjligheter att återkommande reflektera över normer, värderingar och relationer.

Punkterna ovan ska beaktas på samtliga skolor i stadsdelen när planerna för likabehandling/mot diskriminering och kränkande behandling revideras 2010.

I SDN Härlandas internkontrollplan för 2010 är skolornas Plan mot diskriminering och kränkande behandling ett av granskningsområdena.

Det är viktigt att även fortsättningsvis arbeta för vuxennärvaro på raster samt och ett tydligt agerande från varje vuxen vid situationer som kan leda till mobbning.

2.1.7 Äldre göteborgare med ett ökat vård- och omsorgsbehov behöver trygghet och inflytande över sin livssituation, därför ska de äldre få ökade valmöjligheter när det gäller vilka insatser som ska utföras inom ramen för beviljad hemtjänst

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Äldre ska få ökade valmöjligheter när det gäller vilka insatser som ska utföras inom ramen för beviljad hemtjänst.

Resultat och aktiviteter

Inflytande över sin vardag sker i samband med genomförandeplaner där vårdtagaren själv i hög grad kan påverka om när och hur man vill ha insatsen utförd. Utbildning för all personal i social dokumentation pågår och finansieras med hjälp av statliga stimulansmedel. Förvaltningen avvaktar nu införandet av Göteborgsmodellen som en gemensam modell för inflytande och valfrihet i hemtjänsten.

Strukturerade former för samverkan mellan hälso- och sjukvård och omsorgspersonal har införts, för att man med helhetssyn och flexibilitet utifrån vårdtagarens behov ska kunna samordna insatserna. I samverkan betonas också ett rehabiliterande och salutogent förhållningssätt. Äldrecentrum och fixartjänst bidrar starkt till ökad trygghet för alla äldre med hemtjänst.

Analys av resultat

Aktiviteter är av långsiktig och kvalitetshöjande karaktär men har ändå höjt värdena på trygghet och NKI något.

Slutsatser och strategier för framtiden

Uppföljningar av den sociala dokumentationen och återkopplingar till personalgrupperna kommer att genomföras årligen. Genom en stärkt vårdkedja och stabilt samarbete mellan hälso- och sjukvård och äldreomsorgen samt äldrecentrum är vårdtagarna relativt trygga, vilket innebär att behovet av akuta insatser kan hållas nere. Kontinuitet i personalgruppen utgör en trygghetsfaktor för den enskilde. En gemensam personalpool för hemtjänsten och boenden inrättas, vilket förutom att stärka kontinuiteten bidrar till ett minskat antal timanställda. För att ytterligare stärka inflytandet har nya rutiner för livsmedelsinköp till ordinärt boende införts och måltidsituationen kommer att ses över.

2.1.8 Äldre göteborgare behöver mänsklig samvaro, därför ska äldres möjligheter att vistas ute och delta i sociala aktiviteter öka

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Äldres önskemål om utevistelser ska tillgodoses i högre utsträckning.
- Äldres önskemål om sociala aktiviteter ska tillgodoses i högre utsträckning.

Träffpunkter Härlanda	2006	2007	2008	2009
Antalet träffpunkter i stadsdelen	4	4	4	4
Sammanlagt öppethållande vecka 40	73	76	68,5	73,5
Antalet besök i träffpunkter vecka 40	178	192	187	182
Antalet besök från särskilt boende vecka 40	8	18	20	16
Antalet besök från ordinärt boende vecka 40	170	174	167	166

Resultat

I brukarenkäten syns en rejäl ökning för personer med hemtjänst, medan boendena uppvisar en minskning. Att med någon säkerhet ange orsaker är inte möjligt. Äldreomsorgen erbjuder aktiviteter och social samvaro utan bistånd till äldre genom träffpunkter organiserade i fyra olika områden inom stadsdelen. Detta är träffpunkter som med olika innehåll och inriktning erbjuder möjlighet till social samvaro och uteaktiviteter. Med statliga stimulansmedel finansieras "social aktiverare" på varje särskilt boende. Måltidsvärdinna i matsalen på Kålltorps äldreboende hjälper, tar emot och skapar trygghet för gäster utifrån. Biståndsbedömd dagverksamhet för personer med demens har inrättats i stadsdelen i samverkan med Tre stiftelser. Antalet bistånd för promenader och sociala aktiviteter har ökat. En "spontan" träffpunkt på fredagar har uppstått och etablerats i ett hemtjänstområde i samspel mellan vårdtagare och personal.

Analys av resultat

De "sociala aktiverarna" på boendena har en viktig funktion även om man inte kan utläsa detta av balansen. Valmöjligheterna för den enskilde möjliggörs i större utsträckning än tidigare och antalet aktiviteter är fler. Personalen försöker att i görligaste mån få med vårdtagarna i vardagssysslorna. Detta är inte en "aktivitet" i egentlig mening men kan berika vardagen för de boende. Träffpunkternas besöksfrekvens ligger stabilt över åren och fyller en viktig funktion för social samvaro och aktivitet främst för personer i ordinärt boende. Ett socialt nätverk och meningsfull vardag främjar hälsa och självständighet i vardagen.

Slutsatser och strategier för framtiden

Riktade aktiviteter är värdefulla och har hittills finansierats av statliga stimulansmedel och fortsatt finansiering behöver prioriteras. En försiktig ökning av bistånd till promenader och utevistelser finns, men kan inte av ekonomiska skäl öka i någon högre grad.

2.1.9 Många människor med psykiska funktionsnedsättningar saknar idag arbete och bostad, därför ska antalet fullvärdiga bostäder och möjligheten till meningsfull sysselsättning öka

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Handikappomsorgen ska utveckla arbetet med att skapa arbete och meningsfull sysselsättning för alla med behov av stöd.

Resultat och aktiviteter

Bostäder

Då det råder brist på bostäder för personer med psykiska funktionshinder har SDF Härlanda fortsatt problem bland annat med att brukare måste vistas för länge på korttidsboende i avvaktan på permanent boende.

För att bidra till att det erbjuds fler bostäder har ett intensivt arbete påbörjats med att dels se vilka särskilda boenden som kan utökas eller ha satellitlägenheter, dels om det finns möjlighet att starta ett särskilt boende inom Härlandas befintliga lägenheter. Beslut finns om förstudie på utökning av särskilda boendet Lindebo, samt särskilt boende på Zachrissonsgatan. Beslut finns om en satellitlägenhet till Övre Småstugevägens särskilda boende och en hyresgäst har tackat ja.

Sysselsättning

En genomgång av de personer som får biståndsinsatser med anledning av psykisk funktionsnedsättning, visar att 55 procent har sysselsättning. För flera av dem som saknar sysselsättning är situationen i dagsläget sådan att sysselsättning inte är aktuellt. För 25 procent av dem som saknar sysselsättning behövs dock ett fortsatt motivationsarbete och/eller planering för sysselsättning.

Bland dem med biståndsinsats i form av boendestöd från Stödteamet, så har 42 personer idag sysselsättning i någon form. Under år 2009 har 17 av Stödteamets klienter fått stöd att positivt förändra sin sysselsättningssituation.

Av de 17 personer som fått stöd så har 6 fått hjälp via Arbetskraft. Arbetskraft är en verksamhet som riktar sig till personer som behöver stöd i att hitta rätt sysselsättning. Inom ramen för Arbetskraft får personer med psykiatrisk diagnos och funktionsnedsättning insatser, några utifrån Supported Employment. Ny kompetens har tillförts Arbetskraft i form av psykiatrisk rehabiliteringsmodell utvecklad vid Boston University. I utbildningen ingår coachning, färdighetsutveckling, case management, resursbedömning och funktionsbedömning. Bostonmodellen har visat sig ha god effekt för psykiatrisk rehabilitering.

Sysselsättning inom ram för befintlig kursverksamhet inom t ex Studieförbundet Vuxenskolan har testats för ett par personer, på deras eget initiativ och önskemål. Det har inneburit hög närvaro, stor glädje och kostnadseffektivitet.

Analys, slutsatser och strategier för framtiden

Bostäder

Det råder i Göteborg brist på bostäder för personer med psykiska funktionshinder, vilket planeringsledarna i Centrum lyfter fram i sin plan för 2010-2012. Bristen på bostäder leder till att beslut om boende inte kan verkställas, vilket inneburit kostnader för SDF Härlanda med närmare 500 000 kronor i form av flera särskilda avgifter.

SDF Härlanda fortsätter arbetet med att undersöker alla möjligheter att öka antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning, genom utökning av befintliga särskilda boenden och stöd i annat boende.

Sysselsättning

Vid genomgång av personer med biståndsinsats framkommer att många som saknar sysselsättning är födda på 50-talet eller tidigare. Behovet kvarstår avseende motivations- och/eller planeringsarbete för flera inom målgruppen.

Hur många av dem som är i sysselsättning, men som inte är nöjda med graden eller sysselsättningens meningsfullhet finns ingen klar bild av ännu. Inom ramen för den kommunövergripande processen för sysselsättning, som leds av Sociala resursförvaltningen, har det tagits fram en enkät som ska fånga individernas synpunkter. Enkäten är nu föremål för pilotstudie.

För år 2010 kommer kompetensen på Arbetskraft i högre utsträckning användas för konsultation kring vilka möjligheter som finns för klienter med behov av någon form av förändring av nuvarande sysselsättningssituation.

Under rådande ekonomiska förhållanden har det varit nödvändigt att göra neddragningar inom Arbetskraft. Förhoppningen är att det inte kommer påverka antalet individer som kan få hjälp.

2.1.10 Andelen ungdomar i Göteborg som engagerar sig i föreningslivet och blir ledare ska öka

Resultat och aktiviteter

Flera föreningar i stadsdelen, exempelvis IBK Göteborg, GKIK och Qviding FIF, har ungdomar som extraledare och i olika uppdrag. Antalet elever som tagit ledaruppdrag har ökat de senaste åren. Den Ledar- och demokratiutbildning som i flera år funnits i Härlanda har varit en bidragande orsak. Under 2009 var dock intresset för lågt, vilket inneburit att utbildningen ställts in. Förhoppningen är dock att intresset ska öka och en utbildning kan genomföras 2010. Den årliga Fritidsmässa genomfördes med ett nytt upplägg i augusti och fler barn och ungdomar än tidigare besökte mässan.

Analys av resultat

I Härlanda engagerar sig många ungdomar som ledare under skoltid och på fritiden.

Ett antal medarbetare har varit engagerade i Ledar- och demokratiutbildningen på skolorna. I huvudsak är det idrottslärarna som har varit drivande i arbetet. Genom att elever utbildas i dessa frågor finns också möjligheter till att skapa en än bättre arbetsmiljö i skolorna då de som genomgått utbildningen får insikt i ledar och demokratifrågor. De blir då bättre positiva förebilder för sina kamrater.

Slutsatser och strategier för framtiden

I Härlanda finns en stark föreningstradition som genom att elever utbildas i ledar- och demokratifrågor får möjligheter att ha en tillströmning av nya ledare bland de ungdomar som växer upp i Härlanda. Ett mål är att genomföra Ledar- och demokratiutbildningen under 2010. Fritidsmässan skall genomföras på dagtid även 2010. Målet är att locka fler besökare än 2009.

2.1.11 Barn behöver kulturell stimulans och möjligheter till eget skapande, därför ska alla barn i grundskolan förutom ordinarie undervisning ges plats i kultur- och musikskolans verksamheter

* Deltagare i Örgryte-Härlanda kulturskola (unika elever)	Höstterminen 2008 15 oktober	Höstterminen 2009 15 oktober
Boende i Härlanda	418	451
Boende i Örgryte	543	529
* Boende i övriga SDN/kommuner	18	18
Summa	979	998

- Här redovisas samtliga deltagare i enhetens verksamhet från förskoleklass till gymnasiet.
- elever från respektive Örgryte och Härlanda deltar i kulturskolor i andra SDN.

Resultat och aktiviteter

Målet att erbjuda alla plats har uppfyllts. Av eleverna är 45 procent pojkar och 55 procent flickor.

Det har under hösten fortlöpande kommit nya anmälningar så det finns alltid en kö. Många i kön har redan en plats och vill byta ämne eller gå i två ämnen. Till våren planeras att erbjudas plats till de under hösten anmälda som inte redan har plats.

Samtliga elever i SDF Härlanda skolor får en grundkurs i musik, dans, drama samt bild&form under sin tid i klass F-5.

För att nå alla elever, har en broschyr med utförlig presentation av utbudet, samt inbjudan till "prova-på kvällar" skickats hem till målgruppen i mars. Prova-på kvällar har genomförts vid två tillfällen.

Analys av resultat

Det förhållandevis högre deltagarantalet i Härlanda än i Örgryte bedöms bero på ökat intresse genom grundkurserna i Härlanda skolor som pågått under en rad år.

Årets elevminskning (14 elever) i Örgryte bedöms vara tillfällig och bero på ombyggnad av Gamla Lundensskolan. Då förlorade kulturskolan lokaler och en del yngre barn har tackat nej till rytmik och blockflöjt när de inte kunde erbjudas undervisning på den egna skolan.

Slutsatser och strategier för framtiden

Kulturskolans fina utbudsbroschyr har gett positiv respons och utgör en tydlig presentation av verksamheten. Det innebär dock en hög kostnad att skicka ut den till alla elever och därför planeras för våren 2010 en digital broschyr på hemsidan kombinerat med ett brev med inbjudan.

Kulturskolan ska fortsatt arrangera prova-på-verksamhet och öppet hus för barn och föräldrar. En viktig lärdom är att kulturskolan bör finnas med på ett tidigt stadium vid ombyggnader av grundskolor så att man säkerställer ersättningslokaler. Det måste klargöras hur kostnaden för ersättningslokaler ska lösas när skolor byggs om.

2.1.12 Barn och ungdomar måste ges lika förutsättningar att ta del av ett kulturutbud som är anpassat efter deras behov, därför ska alla elever gå på minst en museilektion, en teaterföreställning och en skolbioföreställning per år

Resultat och aktiviteter

Alla barn i Härlandas förskolor och skolor har fått mer än ett scenkonstbesök under 2009. Målet om ett museibesök per år är också uppnått, då man räknar samman museilektioner och museibesök. Härlanda ökade antalet skolbiobesök under året och måluppfyllelse är i princip uppnådd, när andra biobesök läggs till.

Analys av resultat

Arbetet i nätverk bedrivs planmässigt och strukturerat. Kulturombud finns i alla skolor och på alla stadier. För att alla barn skall ges samma förutsättningar under sin förskole- och skoltid i Härlanda, har en elevorienterad plan "Kulturgenomgång" tagits fram. Den fastslår när och hur de olika konstformerna skall planeras in under förskole- och skolåren. För att ytterligare skapa struktur, bokas en stor del av scenkonsten, serier med mera årskursvis. Det ger också ekonomiska "stordriftsvinster". En tungt vägande faktor för resultatets uppfyllelse, är att utbudet håller hög kvalitet. Med scenkonst menas här; teater, musikteater, musikföreställningar eller konserter av kontrollerat hög kvalitet.

Information om museilektioner och museibesök och besök på stadens museer är återkommande i KULF/KULIS- verksamheten.

Ambitionen att alla elever skall få minst ett av skolbioorganisationen kvalitetssäkrat skolbiobesök per år har under året stått i fokus, varför vi ökat måluppfyllelsen, men skolorna behöver fortsatt stöttning. Inför nästa år har vi även planerat stöttande arrangemang i stadsdelen.

Slutsatser och strategier för framtiden

Den strategi och taktik som använts har till stora delar varit lyckosam och givit positiva resultat, vilket sporrar till fortsatt arbete på inslagen väg och målet är att förmera och fördjupa det pågående arbetet. Eftersom målet kring scenkonst är väl uppnått kommer KULF/KULIS -samordnaren att arbeta för att ytterligare höja kvaliteten främst genom att skapa fördjupning och sammanhang kring scenkonstupplevelsen.

För att få ännu fler museiaktiviteter förläggs ombudsmöten under 2010 på museer och då främst på de museer som har haft det lägsta antalet besök av elever från Härlanda. Likaså kommer ombudsträffar förläggas hos skolbion för att ytterligare stimulera skolorna till bättre måluppfyllelse. Stadsdelen kommer också att anordna en filmfestival på kulturhuset Kåken.

2.1.13 Göteborgarna vill ha en ren och trygg stad, därför ska nedskräpningen i Göteborg minska

Stadsdelsnämndens formulering av målet

- Nedskräpning och klotter ska minska.

Resultat och aktiviteter

Förvaltningens skolor och flera förskolor deltog i vårstädningen.

Vid kulturfestivalen på Kåken fanns TÄNK-kampanjen utställd.

Förvaltningen har samverkat med Park- och naturförvaltningen om utplacering av nya och större papperskorgar.

Under trygghetsvandringar uppmärksammas nedskräpning och klotter och rapporteras till ansvarig fastighetsägare.

Analys av resultat

Klottersanering har påskyndats genom att fastighetsägare har uppmärksammas på förekomsten. Förvaltningens engagemang i allmänhetens anmälningar om klotter är en tydlig signal till boende att stadsdelen vill motverka klotter och skadegörelse.

Genom att delta i vårstädningen uppmärksammas eleverna och förskolebarnen om vikten att inte skräpa ner. En renare och snyggare stad innefattar också de olika arbetsplatserna och innebär trevligare arbetsmiljö.

Anslagstavlor i stadsdelen används av föreningar och andra och kan vara en anledning till att den otillåtna affiseringen inte är särskilt omfattande.

Slutsatser och strategier för framtiden

I förhållande till många andra delar av staden är Härlanda förskonat från nedskräpning, klotter och annan skadegörelse. Trots det finns det ett aktivt intresse bland boende i stadsdelen att sanera där klotter eller annan skadegörelse uppstår och förvaltningen får genom spontana kontakter med allmänheten synpunkter på klotter och annan skadegörelse.

Genom att ha en utåtriktad verksamhet där förvaltningen visar att den arbetar med frågorna och tar synpunkter från de boende på allvar uppmuntras allmänheten att engagera sig. Dialogen med Härlandaborna är viktig att upprätthålla och förstärka.

2.1.14 Medarbetarnas engagemang som det kommer till uttryck i NMI (Nöjd Medarbetar Index) ska öka

Resultat och aktiviteter

Nöjd medarbetarindex ligger kvar på samma nivå som 2008 och är 59. Värdet för Göteborg är 57. I medarbetarenkäten finns en fråga som beskriver engagemang. Resultatet på frågan var föregående år 8,6 på en skala mellan 1-10 och siffran är densamma för 2009. Däremot har kvalitetsfaktorn delaktighet ökat med två enheter till 68. Motsvarande siffror för staden som helhet är 66. Kvalitetsfaktorn arbetstillfredsställelse har ökat från 79 till 81, staden som helhet har 78. Faktorn jämställdhet/mångfald har ökat från 62 till 66 och värdet för hela staden är 63.

Det har under senaste åren genomförts omfattande aktiviteter och utbildningsinsatser när det gäller jämställdhet/mångfald och kommunikation för att öka engagemang och delaktighet.

Analys av resultat

Faktorer som är viktiga för att upprätthålla resultaten och förbättra dessa är bland annat att samverkan fungerar bra. Ett nytt samverkansavtal träder i kraft 1 januari 2010. Under hösten har chefer och fackliga företrädare utbildats i avtalet och tema för nästa års arbetsmiljörom är samverkansavtalet som på så sätt också kommer att implementeras i verksamheten. Dessutom har Kvalitetsfaktorn samverkan i ledarenkäten ökat från 74 till 77 för år 2009. Övriga mötesplatser i samverkan förutom samverkansgrupper är arbetsplatsträffen och utvecklingssamtalet. I medarbetarenkäten framgår att 94 procent av medarbetarna har arbetsplatsträffar.

De utvecklingsinsatser som genomförts har visat sig ge resultat i enkätsvaren.

Slutsatser och strategier för framtiden

Ytterligare faktorer som påverkar nöjd medarbetarindex är arbetet med att förbättra arbetsmiljön. Detta görs bland annat utifrån det systematiska arbetsmiljöarbetet. Som stöd för detta finns en ny hälso- och arbetsmiljöprocess. Utbildning i den nya processen ska genomföras för chefer och fackliga företrädare under början av 2010. Det är också viktigt med en kontinuerlig kompetensutveckling av ledare. Det har skapats bland annat genom ledarforum och den utbildning som pågår i kommunikation. Kvalitetsfaktorn i ledarenkäten för kompetensutveckling har ökat från 80 till 81.

2.1.15 För att omsätta kunskap till handling ska förvaltnings- och bolagsledningars samt övriga chefers och nyckelpersoners kunskaper i genusfrågor öka.

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Arbetet med jämställdhets- och HBT-frågor kräver kunskap som ska omsättas i handling för att åstadkomma förändring, därför ska samtliga personalgruppers kunskaper inom dessa områden öka.

Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete kräver kunskap. Därför har förvaltningen tagit ett helhetsgrepp för att öka kunskaperna om genus och jämställdhetsintegrering. En längre utbildning om genus och jämställdhet har genomförts och alla chefer och planeringsledare har deltagit och därmed fått ökade kunskaper. För att omsätta detta i praktisk handling har ett utvecklingsarbete startat inom förskolan. Nämndledamöterna har deltagit i tre föreläsningar i ämnet under året. Dessutom har chefer inom förskola deltagit i ytterligare två utbildningsdagar samt tre nätverksmöten med processhandledning. Aktiviteterna har genomförts tillsammans med en projektgrupp bestående av medarbetare från förskolorna. Målet att öka kunskaperna i genusfrågor anses uppnått i och med utbildnings-satsningen. Genom ett strukturerat kunskapslyft i hela linjen har dessutom förutsättningar för ökad jämställdhet i förvaltningen ökat. Se även avsnitt 5.3 och 9.5.

Mångfaldsspelet finns tillgängligt för alla chefer och ska användas i mångfaldsarbetet på arbetsplatsträffar. Det är ett verktyg där medarbetarna ska diskutera värderingar utifrån jämställdhet och mångfald. Många arbetsplatser arbetar med värdegrundsfrågor, där både jämställdhet och mångfald ingår.

2.1.16 El-effektiviteten ska öka

Resultat och aktiviteter

Nämnden har inte brutit ned målet ytterligare. Någon definition av begreppet el-effektivitet har inte gjorts.

Förvaltningens miljonätverk har gjort studiebesök på en skola som ingår i KLIMP-projektet och fått en dragning av LFF om projektets uppläggning och resultat.

Många enheter har skrivit in i sina verksamhetsplaner att de ska genomföra energironder och flera har som ambition att byta till lågenergilampor.

Förvaltningen redovisar inte några siffror för elförbrukningen. Den mäts och redovisas av LFF och Medichus till stadskansliet. Tolkning av siffrorna sker också bäst där.

Analys av resultat

Genom aktiviteter som uppmärksammar elförbrukning bör personalens medvetenhet öka.

Slutsatser och strategier för framtiden

En modell där besparingar i elförbrukningen kommer verksamheten till del vore önskvärd. Nämnden har för avsikt att fortsätta arbete med att medvetandegöra betydelsen av energibesparingar i vardagen såväl i den egna verksamheten som mot medborgarna.

2.1.17 Förbrukningen av fossila bränslen ska minska

Resultat och aktiviteter

Förbrukningen av fossila bränslen har minskat. Bensinförbrukningen har minskat med 18 procent. Andelen fordonsgas har minskat i förhållande till bensin med fem procentenheter. Kostnaderna för övriga resor, vari kollektivtrafik ingår, har ökat 78 procent.

I slutet av 2008 antog nämnden en ny resepolicy och den omsattes av förvaltningen i riktlinjer för resande. Dessa har under året kommunicerats ut i organisationen.

I förvaltningen pågår ett arbete med att se över inköpsorganisationen och medvetandegöra vikten av att beställa av leverantör istället för, som har förekommit tidigare, göra småinköp i affär ofta med biltransport

Analys av resultat

Siffrorna tyder på att en större andel av resorna i förvaltningen sker med kollektiva färdmedel. Andelen gas har minskat, samtidigt har förvaltningen miljöbilar som inte har gasbilar utan har låg förbrukning.

Slutsatser och strategier för framtiden

De nya riktlinjerna pekar tydligare på ett mindre miljöskadligt resande. Det och ett kontinuerligt ökat fokus på frågorna bör ha ökat medvetenheten hos personalen.

Mängden utsläpp av fossila bränslen hänger inte bara samman med hur man reser utan också hur ofta och hur långt. I planeringen av verksamheten måste därför miljöeffekterna av resande och transporter tas med i större utsträckning.

2.1.18 Andelen miljömåltider som kommunen serverar ska öka

	År 2007	År 2008	År 2009
Inköpta livsmedel totalt (tkr)	10 635	11 687	11 803
Andel ekologiska livsmedel (%)	8,3 %	10,0 %	10,1 %

Resultat och aktiviteter

Andelen ekologiska livsmedel varierar mellan enheter inom förvaltningen. Enheten Mat och Måltid, som lagar mat till äldreboenden och skolor, och förskolorna ligger på 13 procent medan övriga på 5 procent. Mat och Måltid har en bestämd mängd livsmedel (nu 15 olika sorter från frukt och grönt till torrvaror) att hålla sig till i den mån varan håller sin kvalitet. Nästa år kommer att föras ytterligare en vara, denna gång ekologiskt kaffe.

Analys av resultat

Inköpen ökar men långsamt. Delvis beror det på att ekologiska livsmedel inte håller vad de lovar, sämre morötter och bananer förekommer, ekologisk mjölk finns inte alltid att köpa då åtgången är stor med mera.

Slutsatser och strategier för framtiden

Ambitionen är att fortsätta att öka och förnya inköpen av ekologiska varor. Samtliga kök i Härlanda kommer inför 2010 ha samma inriktning som de andra köken, vilket bidrar till bättre resultat.

2.1.19 Sjukfrånvaron ska minska

Sjukfrånvaro

	År 2007	År 2008	År 2009
Sjukfrånvaro – Kvinnor (procent)	9,6	8,0	7,5
Sjukfrånvaro – Män (procent)	5,1	4,8	4,1
Sjukfrånvaro, totalt (procent)	9,0	7,6	7,0
Korttidssjukfrånvaro 1-14 dagar (procent)	2,0	2,1	2,4
Andel av sjukfrånvaron över 60 dagar (procent)	69,4	62,5	53,7
Antal sjukfall som pågått mer än 180 dagar	32	39	26

Långtidsfriska - Frisknärvaron hos tillsvidareanställda

	År 2007	År 2008	År 2009
Andel av tillsvidareanställda med max 4 sjukdagar under en 12-månadersperiod	46,0	45,9	43,7

Resultat och aktiviteter

Målet uppfylldes även i år. Sjukfrånvaron fortsätter att minska och den största minskningen är bland dem som har varit långtidssjukskrivna, vilket även återspeglas på andel sjukfrånvaro över 60 dagar. Förvaltningens totala sjukfrånvaro är 7,0 procent, vilket är lägre än snittet för stadsdelsförvaltningarna totalt som är 7,4 procent. Sjukfrånvaron har minskat med 0,6 procentenheter jämfört med föregående år. Vid jämförelsen mellan män och kvinnor är minskningen 0,7 respektive 0,5 procentenheter. Sjukfrånvaron inom de olika åldersgrupperna påvisar att medarbetare över 60 år har en något högre sjukfrånvaro (9,5%) än förvaltningens totala sjukfrånvaro, medan gruppen under 30 år ligger något lägre (5,2%). Antal sjukfall som pågått mer än sex månader har minskat något och då främst i gruppen hemtjänst- och vårdpersonal. Samtidigt noteras att den korta sjukfrånvaron ökat något, vilket sannolikt beror på flera utdragna influensaperioder under året. Detta påverkar även andelen frisknärvaro som har minskat hos de tillsvidareanställda.

Förvaltningens arbete med att minska sjukfrånvaron utgår från tre strategiska områden, och arbetssättet bedöms som framgångsrikt då sjukfrånvaron minskar kontinuerligt och i högre takt än övriga stadsdelsförvaltningar i staden. De olika områdena är arbetsmiljö, friskvård/hälsofrämjande arbete och rehabiliteringsfrågor. Aktiviteter som stöder arbetsmiljöfrågorna är bland annat de utbildningar för chefer och fackliga företrädare som genomförts de senaste två åren. De områden som har hanterats är arbetsmiljölagen, hot och våld, systematiskt arbetsmiljöarbete samt utbildning i samverkansavtalet. Dessutom sker det kontinuerligt utbildning för chefer i rehabiliteringsverktyget Adato som medverkar till att ge en tydlig struktur i rehabiliteringsprocessen.

Analys av resultat

Åtgärder som påverkar resultatet är olika aktiviteter som pågår i förvaltningen. Det är bland annat Friskvårdsprogrammet, som har genomförts två gånger under året, förvaltningens deltagande i Skådebanan, i motionsloppet "Blodomloppet" med 39 lag och i "cykelutmaningen" med 10 lag. I medarbetarenkäten svarade 90 procent att de blivit erbjudna friskvårdsaktiviteter genom sitt arbete. Motsvarande siffra för staden som helhet är 82 procent.

Slutsatser och strategier för framtiden

Förvaltningen ser effekterna av de nya sjukförsäkringsreglerna bland annat genom att en del av dem som tidigare har fått beviljad sjukpenning och sjukersättning av Försäkringskassan inte har fått förlängt och därmed kommer de åter i tjänst. Det kan även innebära svårigheter med arbetsanpassning vid återgång i arbete efter lång sjukskrivning. För verksamheten innebär en minskad sjukfrånvaro ökad kontinuitet i verksamheten och minskade kostnader för vikarier. En fortsatt inriktning av arbetet med det systematiska arbetsmiljöarbetet och det hälsofrämjande arbetet ses som avgörande för en fortsatt bra måluppfyllelse.

2.1.20 Ofrivilliga deltids- och timanställningar ska inte förekomma

Resultat och aktiviteter

Både deltidsanställda och timavlönade finns inom de flesta av Härlandas verksamheter, men främst inom äldreomsorg och funktionshinder. Även Kulturskolan är en verksamhet där det förekommer många deltidstjänster. Det finns en projektgrupp med representanter från verksamheterna och personalavdelningen som kontinuerligt arbetar med frågan.

För att följa utvecklingen av de ofrivilligt deltidsanställda görs uppföljning fyra gånger per år via en enkät för att kartlägga om de önskar utöka sin arbetstid utan förbehåll. Vid mätningen i december 2009 var antalet ofrivilligt deltidsanställda 25, vilket är en minskning med cirka 20 procent jämfört med 2008. Fördelningen var 22 kvinnor och 3 män, vilket ungefär motsvarar könsfördelningen bland de totala antalet anställda. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade fortsätter minska. Även andelen tillsvidareanställda på deltid, i förhållande till samtliga tillsvidareanställda, har minskat något jämfört med december 2008.

Kulturskolans verksamhet är ofta förlagd till eftermiddag och kväll och utgör sällan underlag för att erbjuda heltidstjänst. Det pågår dock ett målmedvetet arbete med att minska antalet deltidstjänster. För att kunna erbjuda högre sysselsättningsgrad sker samverkan med andra verksamheter och förvaltningar.

Arbetet med att utveckla resursenheten inom äldreomsorgen fortsätter även under 2010. Timavlönade anställningar har minskat något, men inte i den omfattning som planerat.

Analys av resultat

Fokus på frågan finns ständigt i verksamheten och genom en långsiktig uthållighet i arbetet kan antalet deltidsanställningar och timavlönade fortsätta minska. Frågan är nu mer påtaglig och synliggörs mer på grund av den rådande ekonomiska situationen vilket gör att det blir större fokus på bemanningsplanering.

I slutet av oktober 2009 tillsattes en projektledare inom äldreomsorgen med uppdrag att upprätta en handlingsplan samt att genomföra ett förändrings- och utvecklingsarbete. Under slutet av 2009 genomfördes en kartläggning av arbetsorganisationen samt analys av antal och andel anställda med timlön och deltidsanställda inom äldreomsorgen. Inom hemtjänsten och särskilda boenden har det under året rekryterats nio resurspersoner i

syfte att minska andelen timavlönade, öka rörligheten och flexibiliteten. Dessa ingår inte i den ordinarie bemanningen. Inom verksamhetsområdet har andelen arbetad tid utförd av timavlönade endast minskat marginellt jämfört med 2008. Förklaringen till detta är att det påbörjade förändringsarbetet ännu inte hunnit ge effekt.

Individ- och Famileomsorgen arbetar kontinuerligt med att erbjuda medarbetarna att arbeta på andra enheter då vakanser uppstår, för att på så sätt utöka arbetstiden.

En ökad kontinuitet i personalbemanningen ger ökad vårdkvalitet och ökad säkerhet för brukaren. Syftet är också att ge ökad anställningstrygghet vid heltidsanställningar och möjlighet till ökad grad av delaktighet, inflytande och jämställdhet på arbetsplatsen. En önskad effekt är också minskade kostnader för bland annat vikarier och introduktion av dessa.

Slutsatser och strategier för framtiden

Äldreomsorgen kommer under våren 2010 att skapa en bemanningspool av redan deltidanställd personal och tanken är att på sikt kunna erbjuda samtliga medarbetare i poolen heltidsanställning samtidigt som timavlönade vikarier skall minska. Dessutom ska en aktivitetsplan upprättas för hela verksamhetsområdet under 2010.

Under våren 2010 kommer berörda chefer att erbjudas utbildning i optimerad bemanning med stöd av gemensamma IT-stöd. Syftet är att ge våra chefer ytterligare kunskap för att nå målet med att minska andelen ofrivilligt deltidanställda och timavlönad personal.

Projektgruppen kommer att fortsätta arbetet för att se över möjligheter att lösa framtida behov av vikarier och för att försöka hitta lösningar inom och mellan verksamheter samt för att arbeta för att nå målet som finns inskrivet i verksamhetsplan, jämställdhetsplan och i planen för projektgruppen som arbetar med att minska andelen ofrivilligt deltidanställda och timavlönade.

2.1.21 Rekryteringar till kommunens verksamheter på alla nivåer ska bidra till en bättre spegling av befolkningsstrukturen i Göteborg

Stadsdelsnämndens formulering av målet:

- Rekrytering till SDN Härlandas verksamheter ska bidra till en personalsammansättning som bättre speglar mångfalden i befolkningsstrukturen i Göteborg.

Resultat och aktiviteter

De kriterier som omfattas av målet och som går att följa upp är kön, ålder, och utrikes födda. Vid en jämförelse mellan stadens befolkningsstruktur och personalsammansättningen i Härlanda kan man konstatera att viss obalans råder.

	<u>Kvinnor</u>	<u>Män</u>	<u>Utrikes födda(maj 09)</u>
Befolkningsstruktur	51%	49 %	21 %
Personalsammansättn	85 %	15 %	14 %

Analys av resultat

Det krävs ett långsiktigt arbete för att nå resultat. Förvaltningen arbetar därför med olika åtgärder för att stödja målet. Det är bland annat rekryteringsprocessen, som är ett ändamålsenligt och könsneutralt verktyg ur mångfaldsperspektiv. En rekryteringsutbildning har genomförts i alla ledningsgrupper för att uppmärksamma och visa på vikten att arbe-

ta med dessa frågor på ett medvetet och motiverat sätt. Utbildningsinsatser för chefer har även genomförts avseende diskrimineringslagen. En annan åtgärd i förvaltningen för att nå ökad måluppfyllelse är att det i annonser finns en speciell formulering med, "SDF Härlanda vill ta tillvara de kvaliteter som mångfald och jämn könsfördelning tillför verksamheten". Dessutom står det i förvaltningens vision att olikheter och mångfald välkomnas.

Slutsatser och strategier för framtiden

Ytterligare en åtgärd för att nå en högre måluppfyllelse är att fortsätta arbetet med en strategisk kompetensförsörjning. Förvaltningen hoppas få ett visst stöd i detta arbete utifrån stadens projekt employer branding som ska ta fram riktlinjer för arbetet. Förvaltningen medverkar i en arbetsgrupp i staden kring detta projekt.

2.2 Ej verkställda SoL/LSS-beslut

	SoL-beslut 2009-12-31	LSS-beslut 2009-12-31
Antal beslut som inte verkställts inom tre månader från beslutsdag	12	4
Antal beslut där verkställigheten avbrutits och inte återupptagits inom tre månader från avbrottet	0	0

Inom Äldreomsorgen fanns den siste december 2009 tio beslut enligt SoL som ej kunnat verkställas inom tre månader. Erbjudande av boende motsvarade ej önskemål och de sökande har tackat nej till erbjuden plats. I avvaktan på särskilt boende bor åtta äldre kvar i ordinärt boende med stöd av hemtjänst medan två äldre vistas på korttidsplats.

Inom Familjeomsorgen fanns den siste december 2009 fyra beslut enligt LSS och två beslut enligt SoL som ej kunnat verkställas inom tre månader. Sol-beslutet och fyra av LSS-besluten rör särskilt boende. Av de fyra LSS-besluten om särskilt boende har tre personer erbjudits boende och planering för inflytt pågår. Av de två SoL-besluten om särskilt boende har en person erbjudits boende och planering för inflytt pågår. I avvaktan på plats på särskilt boende bor två personer på korttidsboende medan de övriga har stödinsatser i hemmet.

2.3 Ungas vägar till etablering och inflytande

COPE – The Community Parent Education Program – som riktar sig till föräldrar med barn i åldern tre till nio år genomförs med en utbildning under höst och vår. Se 9.6

Ungdomsrådet i Härlanda startade under hösten med ungdomssatsningen som sammanställande för rådet. Syftet är att skapa demokrati och inflytande för unga i området. Uppföljningsansvaret har kvalitetsförstärkt med tydligare uppdrag för Behandlingsenheten där grunduppdraget har varit att nå ut till de berörda ungdomarna. Under senhösten var en folder färdig som har sänts ut till de berörda med bra information till de unga om vart de kan vända sig för att få stöd. Kvalitetsarbetet kommer att fortsätta år 2010 med kompetenshöjande inslag och nyckeltal för att följa arbetet bättre.

Ett samarbete mellan socialtjänst, skola, polis och fritidsverksamhet (SSPf) påbörjades år 2008 och har fortsatt med ett fördjupat samarbete under 2009 där rutiner och samtycke har varit slagorden för att möta upp de unga som varit på glid. Fältarbetet både dag- och kvällstid har stärkts och personalen har ingått i Göteborgs Stads och kranskommuners nätverk för fältarbete för att få en ökad kompetens och för att tidigare och snabbare identifiera de unga som befinner sig i riskzon.

Föräldrautbildning för tonåringar är något som stadsdelen kommer att erbjuda år 2010. Detta för att inflytandet och kompetensen hos föräldrar som har tonåringar skall stärkas. Stadsdelen söker efter evidensbaserade utbildningar för målgruppen.

3 Förvaltningsövergripande

3.1 Analys av årets utfall

	Utfall	Aktuell budget	Avvikelse	Utfall 2008	Utfall 2007
Nettokostnad	-639 715	-643 121	3 406	-615 625	-560 956
Kommunbidrag	626 240	624 121	2 119	599 894	577 851
Resultat	-13 475	-19 000	5 525	-15 731	16 895
Eget kapital	53 679	44 454	9 225	63 454	78 191
Lönekostnad exkl arvoden	370 853	369 000	-1 853	355 289	318 688
Arbetad tid (årsarbetare)	1 342	1 336	6	1 336	1 259
Lönekostnad per årsarbetare	276			266	253

Årets resultat var -13,5 mkr, motsvarande -1,5 procent av omsättningen. Budgeterat resultat var -19 mkr. Detta innebar en positiv budgetavvikelse med 5,5 mkr. Eget kapital uppgick till 53,7 mkr. Resultatpåverkande särskilda poster har varit sänkta arbetsgivaravgifter, kompensation för ökade kostnader för försörjningsstöd, tilldelning av det SDN-gemensamma anslaget samt extra ersättning till friskolor enligt dom i länsrätten.

Avvikelsen jämfört med budget avser främst:

Volym och prisökningar	-18,0
Ersättning till friskolor enligt dom 2006, 2008-2009	-2,0
Sänkta sociala avgifter	6,0
Minskade särskilda projekt, egen finansiering	4,3
Förvaltningsgemensamt	8,2
Övrigt inkl anpassningar inför 2010	7,0
Summa	5,5

Årets resultat, exklusive användning av eget kapital för särskilda projekt, var ett sämre resultat jämfört med 2008 med -5 mkr, 1 procent av nettokostnaden. Jämfört med 2007 var resultatförändringen -30 mkr, 5 procent av nettokostnaden. Viss driftverksamhet har varit finansierad med eget kapital. Insatserna inom välfärdsområdet låg kraftigt över budgeterad nivå 2008 och 2009 och är inte fullt finansierade 2010. Bedömningen är att den ekonomiska utvecklingen är mycket osäker för 2010 och framåt. De ekonomiska förutsättningarna inför 2010 förutsätter att kraftiga åtgärder för kostnadssänkningar lyckas genomföras inom samtliga verksamheter.

Lönekostnad per årsarbetare ökade med 3,9 procent jämfört med 2008. Utvecklingen under åren följer löneavtalens utfall. Under 2008 innefattade löneavtalet ett tvåårigt avtal för Kommunals medlemmar, vilket påverkade lönekostnader per årsarbetare med en ökning på 5,1 procent jämfört med 2007. Under de senaste årens lönerörelser har förvaltningen gjort särskilda satsningar inom prioriterade grupper för att nå målet med att åtgärda osakliga löneskillnader, vilket även återspeglas i lönekostnadsutvecklingen.

3.2 Värdering av eget kapital

Utgående eget kapital 2009 för befolkningsramen uppgick till 53,7 mkr. Bedömningen i grunden är att nämndens eget kapital för framtida handlingsberedskap bör uppgå till cirka 5 procent av omsättningen, vilket motsvarar ungefär 45 mkr. Nämnden har under åren ackumulerat ett avsevärt eget kapital, som främst använts för särskilda projekt samt

i viss mån till löpande drift. Efter organisationsförändringen i stadsdelssektorn genom sammanslagning av Härlanda och Örgryte, med en mer än dubbelt så stor omsättning, kommer sannolikt ett behov finnas av ett högre eget kapital.

Ett av syftena är att strategiskt och långsiktigt kunna ha beredskap för oförutsedda händelser och omställningar i samband med förändringar i befolkningsutvecklingen både avseende antal och social struktur. Allt eftersom befolkningsstrukturen förändras påverkas också den ekonomiska resursfördelningen till SDN Härlanda. En successivt ökad social och ekonomisk stabilitet inom befolkningen under senare år bedöms fortsätta. I stadsdelen planeras en förhållandevis stor nybyggnation. Detta leder sannolikt till ökade krav på den kommunala servicen. Utvecklingen inom välfärdsområdet bedöms som mycket osäker.

Ett annat syfte med nämndens eget kapital har varit att kunna göra riktade satsningar i verksamheten. Genom stadsdelsnämndens särskilda beslut har insatser som på olika sätt stärkt organisationen genomförts med 32 mkr mellan åren 2005 till 2009, bilaga 3.

3.3 Nettokostnads-, lönekostnads- och personalvolymsutveckling

	År 2008	År 2009
Nettokostnadsutveckling	9,7 %	3,9 %
Lönekostnadsutveckling (exkl arvoden)	11,5 %	4,4 %
Personalsvolymsutveckling	5,6 %	0,4 %

Nettokostnaden sjönk med 5,8 procentenheter jämfört med 2008. Ökningen uppgick till 3,9 procent. Budgeterad ökning var 4,5 procent. Under 2010 måste nettokostnaden minska med minst 3 procent för anpassning till de ekonomiska förutsättningarna.

De viktigaste orsakerna till nettokostnadsutvecklingen var:

- ökad kostnad för årets löneavtal
- ökad kostnad genom att fler barn fick förskoleplats
- ökad kostnad för försörjningsstöd
- ökad kostnad för att fortsatt allt fler personer med funktionshinder fick insatser
- ökad kostnad för ersättning till friskolor enligt dom i länsrätten
- ökad kostnad för särskilda projekt finansierade med eget kapital
- minskad kostnad för sänkta sociala avgifter
- minskad kostnad för påbörjade åtgärder för anpassning till budget 2010

Lönekostnadsutvecklingen avspeglade i huvudsak effekter av löneavtal 2008 och 2009. Personalsvolymsutvecklingen är något lägre än prognosen. Förvaltningens omställningsarbete inför 2010 startade under hösten och har gett effekt något tidigare än förväntat. Ökning har skett främst inom barnomsorgen, med anledning av expansion av förskoleplatser, samt till viss del inom familjeomsorgen. Inom skolan har skett en minskning, för att komma i nivå med budget.

Föregående års löneutveckling innefattade, utöver löneavtalet och förvaltningens personalsvolymsökning, även överföring av kulturverksamhet och öppen förskola från SDF Örgryte samt specialförskolan Broströmsgården till befolkningsansvaret från resursnämndsuppgift.

3.4 Rekryteringssituation, personalrörlighet

	År 2007	År 2008	År 2009
Avgång, tillsvidareanställda	119	81	67
Rekrytering, tillsvidareanställda	133	117	74
Varav antal internrekryterade	39	25	8

Antal avgångar har minskat jämfört med föregående år. En av orsakerna är den ekonomiska krisen som påverkar utbudet av lediga jobb, samt att konjunkturen verkar göra medarbetarna mindre benägna att byta jobb.

Rekryteringen av tillsvidareanställd personal har minskat jämfört med 2008. Dels beroende på det ekonomiska läget med färre avgångar, men även på förvaltningens anpassningsarbete till budget. Dessutom skedde överföring 2008 av kulturverksamhet och öppen förskola från SDF Örgryte till Härlanda, vilket ökade den interna rekryteringen under 2008.

Förvaltningen har inte haft några större svårigheter att rekrytera under året. Men de befattningar där det märkts vissa problem har varit till förskollärare och sjuksköterska. Även på vissa chefstjänster, där det inte har varit särskilt många sökande med rätt kompetens och erfarenhet.

Personalrörligheten de närmaste fem åren påverkas framför allt av att cirka 10 procent, 117 personer, uppnår 65 år. Eftersom de förväntade pensionsavgångarna är ganska jämt fördelade över åren och även bland verksamheterna, så räknar inte förvaltningen med att det kommer att innebära några problem.

Förvaltningen har under 2009 nominerat en medarbetare inom Familjeomsorg till morgondagens enhetschef. I övrigt deltar planeringsledarna i vissa ledaraktiviteter. Detta är en medveten strategi, bland annat ur kompetensutvecklingssyfte och med tanke på identifiering av framtida ledare.

Omställningsarbetet är klart och förvaltningen är i fas till 2010. De befattningskategorier som har varit aktuella för omställning är främst vård- och omsorgspersonal, administratör, sjuksköterska och lärare. Totalt har cirka 27 personer varit berörda, vilket motsvarar cirka 24 heltidstjänster. Dessutom är det ett antal tjänster (cirka 10) inom förvaltningen som inte har tillsatts då personer har slutat eller är tjänstlediga, vilket även påverkar anpassningsarbetet.

3.5 Resultat enligt organisationsstrukturen

Resultat i tkr per område	Nämnd bidrag	Årets resultat	Budgeterat resultat	Utgående eget kapital	Resultat 2008
Förskola/skola/fritid	237 464	-66	-5 431		-7 303
Äldreomsorg	187 297	-2 085	-1 090		-5 666
Hälso- och sjukvård	15 347	1 061	-443		2 770
Kompetensstegen		-670	-1 800		-1 837
Individ och familjeomsorg	43 754	-4 922	-824		-2 813
Försörjningsstöd	15 950	-3 389			1 669
Funktionshinder	85 755	-6 458	-480		-5 995
Kultur	9 891	352	-80		217
Förv gem adm och service	12 715	500	-152		820
Stadsdelsnämnden	1 544	224			-45
Förvaltningsgemensamt	16 523	1 978	-8 700		2 452
Summa	626 240	-13 475	-19 000	1) 53 679	-15 731

1) Eget kapital per verksamhetsområde fastställs i särskilt ärende.

Under rubriken redovisas de viktigaste avvikelserna mellan årets resultat och budget för nämndens verksamheter enligt den egna organisationen. Under kapitel 4, Verksamhetsanalys, redovisas verksamhetens utveckling under de tre senaste åren.

Förskola/skola/fritid

I resultatet ingick beviljat användande av eget kapital för särskilda projekt med -3,9 mkr, vilket innebar att resultatet bortsett från detta var 3,9 mkr, motsvarande 1,4 procent av omsättningen. Av resultatet avser 2,9 mkr lägre antal förskoleplatser än budgeterat och -0,4 mkr för elevplatser. Positiva resultat hos enheterna uppgick till 1,4 mkr.

Äldreomsorg

Resultatet för äldreomsorgen uppgick till -2 mkr. Av resultatet utgjorde -4,2 mkr högre kostnader än budgeterats för äldreomsorgsbehov inom boende och hemtjänst. Positiva resultat hos enheterna uppgick till 2,2 mkr.

Individ- och familjeomsorg

Resultatet för individ- och familjeomsorg uppgick -5 mkr. I resultatet ingick beviljat användande av eget kapital med -0,5 mkr, vilket innebar att resultatet bortsett från detta var -4,5 mkr, motsvarande 5,7 procent av omsättningen. Resultatet avsåg främst insatser för barn och unga med -4,5 mkr och för vuxenverksamhet med -1,7 mkr.

Resultatet för försörjningsstöd försämrats under året. I resultatet uppgick kommuncentral kompensation enligt 30/70-regeln till 2,1 mkr.

Funktionshinder

Resultatet för funktionshinderområdet uppgick till -6,5 mkr. I resultatet ingick beviljat användande av eget kapital med -0,5 mkr, vilket innebar att resultatet bortsett från detta var -6 mkr, motsvarande -3,9 procent av omsättningen. Kostnaderna för LSS- och psykiatriinsatser översteg budget med 9,3 mkr. För övriga enheter inom funktionshinderområdet redovisades överskott med sammanlagt 2,8 mkr.

Förvaltningsgemensamt

Avvikelsen för förvaltningsgemensamt avser främst ej förbrukade medel för löneavtal och IT samt sänkta sociala avgifter.

3.6 Intern kontroll

Stadsdelsnämnden har tagit beslut om Riktlinjer för Intern kontroll inom SDN Härlanda. Nämndens riktlinjer bygger på kommunfullmäktiges beslut om Riktlinjer för intern kontroll inom Göteborgs Stad. Till riktlinjerna följer också anvisningar som anger de arbetsrutiner för arbetet med intern kontroll som gäller inom förvaltningen.

Stadsdelsnämndens beslutade i december 2009 om Intern kontrollplan för SDN Härlanda 2010. Kontrollplanen har utformats med utgångspunkt i nämndens Riktlinjer för intern kontroll inom SDN Härlanda.

4 Verksamhetsanalys

4.1 Förskola, skola och skolbarnomsorg

4.1.1 Resultatredovisning och analys

Förskola

Nettokostnadsökningen är lägre mellan 2008 och 2009 än mellan 2007 och 2008 trots den fortsatta ökningen av antalet barn. Detta har sin förklaring i den förtätning av antalet platser som påbörjades under hösten 2009.

Personalvolymen har ökat inom förskolan under de senaste åren. Dels på grund av start av nya avdelningar men även av verksamhetsövertag av kulturverksamhet och öppen förskola från SDF Örgryte, vilket har påverkat personalvolymen. Antal medarbetare per chef har ökat något 2009, då återbesättning av chefstjänst inte skett, som ett led i omställningsarbetet. Under 2009 har de långtidsfriska minskat, vilket bland annat beror på den utdragna influensaperioden under 2009. Andel tillsvidareanställda med förskollärautbildning ligger på samma nivå som de senaste två åren.

Skola

Förändringarna avseende hur elever upplever trygghet är marginella. Resultaten behöver uppmärksammas då resultatet borde varit bättre. En slutsats är att arbetet med för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling behöver intensifieras. En annan slutsats är att resultatet behöver uppmärksammas i 2010 års arbete med revidering av planer för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Förändringarna avseende nöjd medarbetarindex både inom förskola och skola är marginella. Däremot ligger skolans index lägre än förskolans. De lägre siffrorna för skolan är något förvånande, då bilden som framkommer i stadens validering av rektorer ger en positiv bild av hur medarbetarna upplever sin rektor både avseende förskola och skola.

Nettokostnadsökningen har minskat i jämförelse med tidigare år, vilket har sin förklaring i en fortsatt anpassning till minskat elevunderlag.

Antal årsarbetare har minskat jämfört med föregående år, vilket är ett led i omställningsarbetet. Detta återspeglas även på andel arbetad tid som utförs av tillsvidareanställda medarbetare samt på antal medarbetare per chef. Inom skolan har andel långtidsfriska minskat bland annat på grund av de utdragna influensaperioderna.

Se också Kvalitetsredovisning i bilaga 5.

4.1.2 Viktiga framtidsfrågor

Den viktigaste framtidsfrågan är att på allvar skapa en verksamhet som lever upp till de centrala begreppen i Göteborgs Stads verksamhetside:

- Elevernas inre motivation och lust att lära
- Elevernas delaktighet och medskapande
- Helhetssyn

En viktig extern faktor är ett arbetstidsavtal som medverkar till att bryta upp traditionella sätt att se på lärares arbetstid. Det är väsentligt att skapa en arbetsmiljö med mer differentierade lärsituationer för elever samtidigt som arbetsmiljön för lärarna förbättras.

En intern faktor är Härlandas satsning på datorer för lärare och elever för att underlätta lärarnas arbete med dokumentation och för att utveckla elevaktiva arbetssätt där datorn är ett redskap för lärande. Målsättning är fler elever som når målen i läroplan och kursplaner.

4.1.3 Särskild fråga om nyanlända elevers introduktion och lärande

Introduktionen för nyanlända elever i år 6-9 organiseras i förberedelseklass som är belägen på Kålltorpsskolan. Samtliga elever i förberedelseklassen är inskrivna i en ordinarie klass och slussas successivt över i takt med att den enskilda eleven inhämtat erforderliga kunskaper. Övergången sker ämnesvis. Eleverna får även studiehandledning på modersmålet i syfte att utveckla både det svenska språket och modersmålet samt ge fördjupad ämneskunskap.

För elever i år 1-5 har förvaltningen ingen förberedelseklass utan eleverna integreras i ordinarie klasser och ges individuellt anpassad studiehandledning på modersmålet.

Insatsen för dessa elever resulterar i att eleven kan tillgodogöra sig undervisning i skolans samtliga ämnen samt få tillträde till kamratgemenskap och i förlängningen bli delaktig i det svenska samhället.

Vi ser en ökning av behov i de lägre åldrarna och förvaltningen kommer under våren 2010 se över organisationen och metoderna för de lägre årskurserna.

4.1.4 Särskild fråga om verksamhetsidén

Implementeringen av verksamhetsidén har pågått sedan tidig vår 2009. Kompetensutveckling för rektorer har genomförts tillsammans i Centrumregionen. Bland annat har rektorerna utbildats i samtal utifrån processkartor. Arbetsplatsträffar och kompetensutvecklingsdagar har tagits i anspråk för implementeringen i Härlanda. Rektorerna använder ofta begreppet verksamhetsidé tillsammans med sina medarbetare. Likaså har verksamhetsidén presenterats på brukarråd och föräldramöten. Koppling sker till verksamhetsidén i olika sammanhang som handlar om verksamhetsutveckling bland annat skolutvecklingsgrupper.

Ett annat exempel är Härlandas satsning på datorer till elever och personal och uppdragsbeskrivningen till lärarna:

"att utveckla arbetssätt som gör att datorn blir ett redskap för lärande och ökad måluppfyllelse för eleverna. Det handlar om att utveckla elevaktiva arbetssätt som stämmer överens med Verksamhetsidén för Göteborgs stad.

- *Elevernas inre motivation och lust att lära*
- *Elevernas delaktighet och medskapande*
- *Helhetssyn"*

Underlagen för medarbetarsamtalet och lönekriterierna för lärarna inför lönesamtalen 2010 bygger helt på verksamhetsidén och de tre punkterna ovan.

Verksamhetsidén som begrepp är väl känd bland medarbetarna. Det återstår mycket arbete innan den genomsyrar all verksamhet tillsammans med barn och elever.

Verksamhetsidén bygger på innehållet i läroplanerna. Det är snart dags för implementeringen av nya läroplaner och nya kursplaner. Det är viktigt att koppla verksamhetsidén även till den nya läroplanen för att inte förlora fokus på verksamhetsidén i mängden av nyheter de kommande åren.

4.2 Äldreomsorg

4.2.1 Resultatredovisning och analys

Äldreomsorgens sammanlagda nettokostnadsutveckling uppgick till 0,5 procent. Årets löneavtal invägt, innebär detta en nettokostnadsminskning med cirka 3,4 procentenheter. Äldreboendevolymen har minskat, medan hemtjänsttimmar ökat.

Nettokostnaden i hemtjänsten har ökat med 1,1 procent, medan antalet timmar ökat med 3,4 procent. Timkostnaden har minskat från 298 till 290 kr per timma. Vårdtagarnöjdheten har ökat något. Andelen arbete av tillsvidareanställda har ökat från 62 till 68 procent. Andel med grundutbildning har ökat från 48 till 54 procent. Vårdbiträden har ersatts med undersköterskor vid nyanställning. Nöjd medarbetarindex ligger högt, 63 jämfört med 55 i Göteborgssnitt.

Nettokostnaden i särskilt boende har ökat med 0,5 procent och antalet nyttjade platser har minskat från 322 till 314. Planerat var 309. Antal dygn för utskrivningsklara patienter har minskat kraftigt från 290 till 180. Arbete av tillsvidareanställda har ökat från 70 till 73 procent. Nöjd medarbetarindex ligger över Göteborgssnittet; 59 jämfört med 57.

Personalvolymsutvecklingen inom ordinärt boende har minskat med 3,3 procent medan det inom särskilt boende har ökat med 0,4 procent. Det beror på en effektivisering av åtgärdspatrullen, som redovisas inom ordinärt boende, samtidigt som det skett en ökning av sjuksköterskor inom särskilt boende.

Inom det ordinära boendet har antal medarbetare per chef minskat något, vilket beror på att en ny chef har anställs inom verksamheten, medan motsvarande siffra har ökat något inom särskilt boende på grund av omställningsarbetet.

4.2.2 Viktiga framtidsfrågor

Livslots för seniorer är ett samarbete mellan stadsdelarna Örgryte, Härlanda och Primärvården område öster, där man arbetar förebyggande enligt det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande programmet "Livslots för seniorer". Projektet fortgår enligt planering och en första utvärdering kommer under våren 2010.

Fortbildning för sjuksköterskor inom läkemedelshantering och forskrivningsrätt för inkontinenshjälpmedel har genomförts och har resulterat i högre kompetens och stärkt yrkesroll för sjuksköterskan. Kompetensen säkerställer att vårdtagarens vårdbehov tillgodoses i högre utsträckning.

Vård- och omsorgskonferenser är utgångspunkten för att skapa möte mellan vård och omsorgspersonal där vårdtagarens möjligheter och hinder diskuteras. Deltagare i konferenserna är omsorgspersonal, deras arbetsledare, arbetsterapeut, sjukgymnast och sjuksköterska.

I samverkan mellan vård och omsorg fortsätter arbetssättet vardagsrehabilitering. Omsorgspersonal skall kunna kombinera ett rehabiliterande förhållningssätt med det salutogena synsättet som utgår från individens livskvalitet. Regelbundna nätverksträffar genomförs för vård- och omsorgspersonal för att öka kunskaperna inom demens, psykiatri, diabetes, fallprevention och inkontinens. Legitimerad personal är nätverksledare. Vårdkedjekoordinatorerna och biståndshandläggare arbetar fortlöpande med att skapa trygghet i vårdkedjan.

All personal och verksamhet inom äldreomsorgen genomgår en utveckling mot ett salutogent förhållningssätt.

Inför 2010 arbetar hela verksamheten med högsta prioritet med inriktningen "tillbaka hem". Alla resurser samspelar för att ge äldre möjlighet att komma hem efter sjukhusvistelse. Korttidsavdelningen läggs ner och resurser omfördelas samtidigt som hela omställningsarbetet och resultat dokumenteras.

Kaggeleds äldreboende har planerats under flera år och efter intensivt planeringsarbete under 2009 sätts spaden i jorden under maj för att det nya äldreboendet ska stå klart i början av 2012.

Tim och deltid är en prioriterad fråga och äldreomsorgen skapar en ny bemanningspool för flexiblere bemanning och minskat behov av vikarier och timanställda med start februari 2010.

4.3 Individ och familjeomsorg

4.3.1 Resultatredovisning och analys

Försörjningsstöd

Antalet ärenden och kostnaderna för försörjningsstödet har ökat kontinuerligt hela året. Totalt sett så har ökningen av antalet beviljade hushåll uppgått till 22 procent fler år 2009 jämfört med år 2008. Nettokostnaden har ökat med 37 procent.

Orsaken till ökningen beror till största delen på den rådande lågkonjunkturen. Den största ökningen sker i gruppen unga vuxna upp till 25 år. När det gäller orsaker så är det i första hand gruppen arbetslösa och arbetande med för låg inkomst som ökar.

Det går inte att se några tecken på att ökningen på kostnadssidan eller antalet hushåll håller på att mattas av. Antalet hushåll och utbetalt försörjningsstöd har varit som högst under sista kvartalet 2009.

Arbetslösheten har däremot sjunkit något från augusti månads toppnotering. Det är en liten minskning men under förra året samma period så ökade arbetslösheten. Det går inte att dra några långtgående slutsatser av denna skillnad men den är ändå värd att notera.

Barn och unga

Under förra vintern var det mycket aktivitet bland en grupp ungdomar i stadsdelen, vilket yttrade sig i misshandel, personrån och skadegörelse. För att få stopp på denna negativa utveckling, samt för att förhindra upprepning, har ett antal åtgärder vidtagits. Detta arbete har gjorts i nära samverkan mellan IFO (individ- och familjeomsorg), skola, polis och SDF Örgryte. IFO har tillsammans med polis och personal från Sociala resursförvaltningen, arrangerat ett antal nätverksmöten där ungdomar och deras föräldrar medverkat. Sedan insatserna startades har situationen i stadsdelen stabiliserats. Med en fortsatt stabilitet ökar möjligheterna att bedriva ett förebyggande, långsiktigt arbete.

För att snabbt kunna samverka då nya behov uppstår har det också startats ett SSPF-nätverk(skola, IFO, polis och fritid). Även arbetet i den samverkansgrupp som finns mellan IFO och förskola/skola gör att det finns upparbetade kanaler då det krävs snabba insatser från flera aktörer.

IFO har också ett mer strukturerat fältarbete sedan början av året. Detta har skett dels genom det utvecklade samarbete via SSPF och andra stadsdelsförvaltningar och dels genom ett mer riktat fältarbete till exempel genom att vara på plats vid riskmatcher under helger. För att möta ungdomarna sker även fältarbetet på Internet.

Under hela år 2009 har förvaltningen haft ovanligt många dyra insatser för framförallt ungdomar med anledning av ovanstående. Förvaltningens litenhet gör att ett eller två

ärenden mer än normalt kan leda till stora kostnadsökningar. I kundundersökningen framgår att NKI har ökat från förra året, men att förändringsgraden har minskat. En förklaring till detta kan vara att många insatser gjorts under året, men att resultatet av dessa ännu inte syns.

Samarbetet mellan individ- och familjeomsorg och skola fortsätter att utvecklas. Flexgruppen är ett projekt som startade i augusti år 2008 i samverkan mellan individ- och familjeomsorg och skola. Syftet har varit att hitta alternativa arbetsformer för elever som tenderar att fastna i beteendemönster som inte gynnar barnens utveckling, till exempel skolk. Projektet har bidragit till att barnen har haft högre närvaro. Flexgruppen har under hösten utökats med Familjeklass - "Marlborough Family Education". Familjeklassen riktar sig till både barn och dess föräldrar där socialtjänst och skola tillsammans arbetar med ett lösningsorienterat förhållningssätt. Tre familjer har deltagit under hösten. Projektet kommer att utvärderas efter vårterminen år 2010.

Två Idéverkstäder genomfördes under våren 2009. Inbjudna var myndigheter, föreningar, kyrkor, brukarråd samt ungdomar i Härlanda. Tema för verkstäderna var *"Hur kan vi samarbeta för att ungdomar i stadsdelen skall känna sig trygga och uppleva hopp inför framtiden"*. Syftet var att fånga bra idéer kring ungdomsarbete, men också att skapa ett nätverk i stadsdelen. Nätverket kommer att fortsätta i någon form.

Vuxna

Antalet vuxna som behövde vård ökade under hela år 2008 och hade sin kulmen kring årsskiftet 2008/2009, bland annat var det fler LVM än vanligt. Sedan dess har antalet vård dagar/månad sjunkit. Kostnaderna för familjevård har minskat och kostnaderna för institutionsvård har varit i stort sett oförändrad. Bland de som får bistånd syns en förändring då det är färre anmälningar, men fler som söker bistånd själva.

Insatserna inriktar sig nu på att klienterna är kvar på hemmaplan i större utsträckning för att arbeta mer med boende och öppenvård. Det innebär att insatserna styrs bort från institutionsvård mer och mer och det används kortare behandlingstider. Eftersom bostadssituationen inte är löst på ett varaktigt sätt för flera, sker dock en ökning av antalet boendedygn.

Under året har socialtjänsten arbetat med att implementera de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård. Ett led i implementeringsarbetet är att Härlanda har utbildat en kompetensstödare.

Under hösten har staden börjat använda ett gemensamt uppföljningsmaterial/enkät för att skapa en gemensam kunskapsbas inom missbruksvården. Målsättningen är att bättra se effekterna av olika behandlingsinsatser och därmed kunna erbjuda mer träffsäkra insatser.

4.3.2 Viktiga framtidsfrågor

Försörjningsstöd

Under våren 2010 förväntas kommunens praktikplatsbank komma att tas i bruk. En viktig fråga för familjeomsorgen är att skapa effektiva processer i arbetet med de ungdomar som är i behov av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Det är av stor betydelse att särskilt ungdomar med behov av praktik får tillgång till den insatsen så snabbt som möjligt. Om denna process fungerar smidigt så innebär det att utrymme fortfarande kan skapas för dem som är i behov av mer sammansatta insatser.

Personalen som arbetar med Försörjningsstöd har med anledning av det ökande antalet personer som söker bistånd, varit hårt belastade under år 2009. En viss förstärkning bör ske inom den enheten. Frågan kan troligtvis lösas genom omfördelning.

Barn och unga

Uppföljningsansvaret för ungdomar har varit i fokus under 2009, men kan utvecklas ytterligare. För SDF Härlandas del kan det bland annat handla om att använda verksamheten Arbetskraft mer i arbetet kring de unga.

Behov finns att få igång en föräldrautbildning för tonårsföräldrar. Sökandet efter en evidensbaserad utbildning pågår.

I den nya barnskyddsutredningen uppmärksammas att barnperspektivet ytterligare ska förbättras. Personalen kommer under år 2010 att få utbildning i "Samtal med barn" och det bör övervägas om särskild barnhandläggare ska inrättas.

Vuxna

Det är viktigt att alla stadsdelar deltar aktivt för att staden ska få ett bra underlag till uppföljningen av insatser (UIV). Det kan leda till bättre matchad vård för klienten och bättre underlag i upphandlingsarbetet.

Hemmaplanslösningar bör ytterligare utvecklas avseende sysselsättning, boende och behandling.

Samverkan med Beroendekliniken, Sociala resursförvaltningen och Kriminalvården bör utökas utifrån de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård.

4.4 Funktionshinder

4.4.1 Resultatredovisning och analys

Då det råder brist på bostäder för personer med funktionsnedsättningar har SDF Härlanda fortsatta problem bland annat med att brukare behöver vistas för länge på korttidsboende i avvaktan på permanent boende. På grund av att beslut om boende inte har kunnat verkställas i tid har förvaltningen, efter domar, även tvingats betala närmre 500 000 kronor i särskilda avgifter. Kostnaderna ökar också på grund av kraftigt höjda priser för vissa placeringar, även för sådana som finns inom ramavtal

SDF Härlanda undersöker alla möjligheter att öka antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning, genom utökning av befintliga särskilda boenden och stöd i annat boende. Avseende ett särskilt boende i stadsdelen har beslut fattats om så kallad satellitlägenhet och en hyresgäst är på väg att flytta in.

Inom boende med särskild service har det gjorts ekonomiska neddragningar under år 2009 och antalet medarbetare per chef har också ökat. Även för att bli kostnadseffektiva undersöks möjligheten att utöka respektive boende med platser. Enhetschefer med ansvar för särskilda boende och daglig verksamhet ingår också i ett bemanningsprojekt.

Personalutvecklingen inom funktionshinder har ökat med 2,0 procent, vilket bland annat beror på helårseffekten av start av nytt gruppboende under hösten 2008 samt personalförstärkning inom psykiskt funktionshinder. Andel anställda med grundutbildning har ökat med en procentenhet och är 97 procent.

För att öka brukarkvalitén har boendena arbetat vidare med kravspecifikationer. Inom daglig verksamhet har det genomförts Brukarrevision på en av verksamheterna, med väldigt gott resultat.

För att förbättra processerna inom funktionshinderområdet skedde under hösten några organisatoriska förändringar. Till exempel läggs ansvaret för all daglig verksamhet under en enhetschef, vilket har beskrivits som en framgångsfaktor i rapporter från andra stadsdelar. Syftet med förändringarna är att förbättra de interna processerna för att uppnå bättre helhetssyn och underlätta för brukarna.

Av årets brukarenkät framgår ett kraftigt förbättrat resultat.(dock var det väldigt få svarande förra året, så jämförelsen haltar något). Resultatet är dock en positiv värdemätare och kan användas i benchmarking med andra stadsdelar. Under året har mycket utbyte skett med andra för att öka samsynen och lärandet.

Antalet personer med behov av insatser har ökat i jämförelse med samma period föregående år. Ökning har under året skett avseende personer med insatser enligt SoL, medan personer med insatser enligt LSS varit på ungefär samma nivå som tidigare.

Av de med SoL-beslut är ungefär 10 procent över 65 år. För dessa personer behövs kompetenser från både Äldreomsorg och Funktionshinder, vilket förhoppningsvis kan utvecklas kommande år.

Inom Centrumstadsdelarna har ett utvecklingsarbete startat tillsammans med Upphandlingsbolaget för att förbättra inköpen av olika insatser. Till våren 2010 kommer en så kallad "checklista" tas fram som stöd till socialsekreterare när de köper insatser. En skräddarsydd utbildning kring inköp och upphandling tas också fram för socialsekreterare och en pilotutbildning är planerad till april 2010.

4.4.2 Viktiga framtidsfrågor

Bristen på bostäder till funktionsnedsatta måste även fortsättningsvis uppmärksammas, både utifrån att det drabbar enskilda individer och stadsdelarnas ekonomi.

En samordnad öppenvårdslösning mellan Individ och familjeomsorg, Kulturhuset Kåken och Neurologiska enheten, Sahlgrenska sjukhuset, förväntas kunna starta under år 2010.

Den sammansatta problematiken för gruppen som både har funktionshinder och äldreproblematik måste uppmärksammas mer och bättre lösningar behöver hittas för målgruppen. Stadsdelarna har dessutom olika gränsdragningar mellan verksamheterna Funktionshinder och Äldreomsorg, vilket gör det oklart för medborgare vart de ska vända sig för service och också omöjliggör bra jämförelsetal etc mellan stadsdelarna.

Beställarkompetensen och upphandlingsprocessen avseende köp av biståndsinsatser behöver lyftas fram och samarbetet med Upphandlingsbolaget utvidgas.

Behovsbedömningsmodellen avseende särskilda boende är nu föremål för översyn. Många av dessa personer finns också i daglig verksamhet och i det avseendet sker fördelning av resurser enbart per individ. Denna fördelningsmodell, avseende daglig verksamhet, blir kännbar för ekonomin i stadsdelar med många boenden där brukarna har omfattande funktionshinder och kräver personaltät daglig verksamhet. En översyn av även denna fördelningsmodell vore därför önskvärt.

4.5 Kultur och fritid

4.5.1 Resultatredovisning och analys

2009 har på flera sätt varit ett framgångsrikt år för Kulturhuset Kåken. Besöksantalet har ökat ytterligare i alla husets verksamheter. Den största ökningen, procentuellt, har skett på Öppna förskolan (20 procent) i samband med utökade öppettider, men även biblioteket, hälsoteket och programverksamheten har ökat sitt antal besökare och deltagare. Biblioteket har även ökat antal mediautlån och under 2009 lånades nära 210 000 media ut. Biblioteket är därmed fortsatt det tredje största i Göteborg sett till utlåningsstatistiken.

Under våren 2009 genomförde kulturhuset sin första egna kundenkät. Svaren visade att besökarna var mycket nöjda med verksamhetens innehåll, personalens bemötande och

lokalerna. Kraven och förväntningarna på verksamheten är stora, vilket är oerhört stimulerande men också en utmaning med tanke på den relativt lilla personalgruppen och de tilldelade resurserna. En satsning på marknadsföringsarbetet har bland annat bidragit till uppmärksamhet i både lokal och riksmidia under hösten.

Kulturhuset och verksamhetsområdet är fortfarande nytt och fram till idag har mycket tid lagts på uppbyggnad, etablering, sättande av strukturer och processer. Under 2009 har dock visionsarbetet intensifierats vilket kommer utveckla verksamheten ytterligare med syfte att bland annat experimentera och våga än mer. Kulturhuset har utökat antalet samarbetspartners och ingår i allt fler nätverk. Inom folkhälsoarbetet har avtal slutits med Hälso- och sjukvårdsnämnd 12. (Läs mer om Folkhälsoarbetet under 5.4).

Kulturskolan i Härlanda har god måluppfyllelse (se 2.1.11 och 2.1.12). Antal elever i den frivilliga kulturskolan har under året ökat i Härlanda från 418 till 451. Och samtliga elever i SDF Härlandas skolor får en grundkurs i musik, dans, drama samt bild&form under sin tid i klass F-5.

Medarbetarenkäten visar på ökat NMI för alla delar på Kåken, och framförallt för biblioteket. Kulturskolans NMI har dock minskat och en viktig framtidsfråga för kulturskolans medarbetare och elever är att komma till rätta med arbetsmiljön.

Den sänkta nettokostnaden 2009 hänför sig till att under 2008 hade verksamhetsområdet extra kostnader för etablering och särskilda insatser. Under 2008 överfördes kulturverksamhet från SDF Örgryte, vilket avspeglas i personalvolymsökningen föregående år. 2009 minskade personalvolymen med 2,2 procent, vilket bland annat för minskning av timledarna inom fritidsverksamheten.

4.5.2 Viktiga framtidsfrågor

Det ekonomiska läget, med minskade nämndbidrag, är en stor utmaning för verksamheten då antal besökare och deltagare hittills hela tiden har ökat och ligger på en mycket hög nivå. Det är viktigt att fortsatt hitta former för att behålla kvaliteten i utbudet och i öppettiderna för kulturhuset. Kulturen har stor betydelse både för enskilda och för samhällsutvecklingen och en viktig framtidsfråga är att lyfta och tydliggöra detta.

I förra årsrapporten skrev verksamheten att kulturutbudet och konkurrensen om människors tid är stor och därför är en viktig framtidsfråga att fortsätta arbetet med att skapa en tydlig profil och identitet för Kåken och ge invånarna i stadsdelarna en stark samhörighetskänsla med sitt kulturhus. Det gäller fortfarande och kommer gälla de närmsta åren framöver då verksamheten är ny. Dialogen med invånarna är oerhört viktig. Samarbeten med olika parter i staden kommer att utvecklas och utökas.

För kulturskolan är förbättring av lokalsituationen en strategisk viktig framtidsfråga. Den fysiska arbetsmiljön har lågt värde i medarbetarenkäten. En kartläggning av lokalsituationen har gjorts under hösten och många lokaler är direkt olämpliga. Samutnyttjande av lokaler med grundskolan är huvudprincipen. Rektor har ansvaret för lokalerna, vilket innebär att kulturskolan får lokaler efter att skolschemat är lagt. Detta innebär ständiga förflyttningar med kort varsel och hänvisning till förråd och källare med akustikproblem, kyla och dålig ventilation.

Generellt för verksamhetsområdet Kultur är det viktigt att det finns tillräckligt administrativt stöd så utrymme skapas för ett nära ledarskap.

5 Övriga strategiska områden

5.1 Organisationsutveckling

Under året kan särskilt uppmärksammas den förändring som genomförts inom måltidsorganisationen. Ny chef har rekryterats som kommer att vara processägare för en sammanhållen organisation för mat och måltid inom hela SDF Härlanda. En förändring av nattorganisationen inom Äldreomsorg, Hälso- och sjukvård och Funktionshinder har inneburit större trygghet för brukare, minskad resursanvändning och en minskning av ensamarbete för nattpersonalen. Nytt arbetssätt genomförs inom äldreomsorgen med omställning från korttidsplatser till ökat stöd i ordinärt boende.

Under 2008 påbörjades en översyn av de administrativa processerna. Projektet har syftat till att underlätta rollen som ledare i förvaltningen och att sätta fokus på de strategiska delarna i ledarrollen i stället för de operativa. De förbättrade resultaten i ledarenkäten och medarbetarenkäten under 2009 kan tolkas som om arbetet haft viss effekt.

Behov finns av att utveckla det systematiska förbättringsarbetet samt att öka kunskap om kvalitetsarbete och processororienterat arbete. Bland annat har ny utbildning för chefer och planeringsledare i samverkan med stadsdelarna i centrumregionen genomförts. Inköpsfrågorna är av strategisk betydelse. Behov finns av förändrat inköpsbeteende för ökad effektivitet. Förändrad inköpsorganisation har påbörjats och utbildningsinsatser inom inköp- och avtalsområdet har genomförts. Utvecklingsinsatserna fortsätter under 2010, bland annat i samarbete med Upphandlingsbolaget.

Ett samverkansavtal mellan Hälso- och sjukvårdsnämnd 12 och Härlandas och Örgrytes stadsdelsförvaltningar avseende Hälso- och sjukvård och Hälsoäventyret Tigern har upprättats. Det möjliggör bland annat utökat arbete med barn och ungdomar för att de ska kunna fatta beslut som främjar deras livsstil och hälsa. Förvaltningens planer på att utöka sin samverkan med SDF Örgryte genom att skapa en gemensam fritidsorganisation har tills vidare lagts ner.

Projekt Livslots för äldre i samverkan mellan SDF Härlanda, SDF Örgryte och Primärvården har gått in i ett nytt skede. Samverkan med Vårdalstitutet avslutades 2008. Under 2009 har personer 75-80 år boende i Härlanda och Örgryte kontaktats och erbjudits förebyggande hembesök eller utbildning samt erbjudas ”prova på aktiviteter”. Erfarenheterna från 2008 visar på att kontakterna från såväl personal som de äldre upplevs mycket positivt.

Individ och familjeomsorgen har under hösten organiserat om sin verksamhet för att bli effektivare, samt öka möjligheterna till intern samverkan. Den nya organisationen ska också underlätta ett mer processororienterat arbetssätt. Förändringen genomfördes 1 september och utvärdering av organisationsförändringen sker under våren 2010.

Med anledning av ökad gängbildning med kriminella inslag i stadsdelarna Härlanda och Örgryte, har dessa två förvaltningar startat en gemensam samverkan där skola, fritid, socialtjänst och polis ingår, så kallad SSPF-samverkan. Samverkan har lett till att man regelbundet stämmer av aktiviteter i området och identifierar risker.

Projekt Columbus är ett projekt inom Samordningsförbundet Centrum som på uppdrag drivs av SDF Härlanda. Här samverkar kommunen, primärvården, försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Utvärderingar visar att projektet har varit mycket framgångsrikt, både i resultat för brukarna och för samhällsekonomin. Samordningsförbundet har nu för avsikt att avsluta arbetet i projektform. Diskussion förs om att permanenta verksamheten med finansiering från de olika huvudmännen. SDF Härlanda kommer fortsätta att driva projektet tills det är klart med den permanenta lösningen.

SDF Härlanda och Folkhälsorådet har börjat med en ny form av medborgardialog, så kallade Rådslag. Varje rådslag bygger på att de deltagande träffas vid tre olika tillfällen som skall bidra till allas delaktighet och inflytande i närområdet. Under år 2009 har det bjudits in till rådslag i två områden, Munkebackstorg och Björkekärr och sammanlagt har cirka 60 personer varit delaktiga i rådslagen.

5.2 Mångfaldsarbete

Syftet med mångfaldsarbetet är att motverka all diskriminering genom att utveckla attityder och värderingar och på så sätt skapa lika förutsättningar för alla. Alla medarbetare ska på sin arbetsplats delta i en dialog kring förvaltningens vision. I den framgår det bland annat att förvaltningen välkomnar olikheter och mångfald. En utbildning om mångfald har genomförts för alla medarbetare inom Äldreomsorg och Hälso- och sjukvårdsverksamheten och information om diskrimineringslagen och HBT-frågor har genomförts under året för alla chefer. Arbetsplatserna använder mångfaldsspelet som verktyg för att öka kunskapen om mångfaldsfrågor samt att arbeta med attityder och värderingar så att förståelsen ökar för varandras olikheter och insikten om det värdefulla att skapa större mångfald i verksamheten. Arbete med värdegrundsfrågor pågår på arbetsplatserna.

5.3 Jämställdhetsarbete

Alla chefer och planeringsledare har gått en längre utbildning om genus och jämställdhet och därmed fått ökade kunskaper. Nästa steg som påbörjades under året är att omsätta kunskap i praktisk handling för att skapa hållbar jämställdhet. Förvaltningen har valt att sätta fokus på förskolan och har nu startat ett utvecklingsarbete i förskolan. En nulägesbeskrivning har gjorts på varje förskola. Därefter har en projektgrupp tillsatts med medarbetare från stadsdelens förskolor. Utbildningsdagar för nämnd, chefer och projektgrupp har genomförts. Chefer och projektgrupp har även fått processhandledning vid tre nätverksträffar. Handlingsplaner kommer att färdigställas med åtgärder som är viktiga att arbeta vidare med. Målet med arbetet är att öka jämställdheten i förskolan, motverka traditionella könsmonster och könsroller, verka för flickor och pojkars lika möjligheter och lära mer om vilken betydelse kön och genus har i förskolans vardagliga verksamhet.

Ytterligare en utbildningsinsats som genomförts är en genomgång för alla medarbetare inom Hälso- och sjukvårdsverksamheten av förvaltningens jämställdhetsplan.

Jämställdhetsperspektivet bör kunna tydliggöras ännu mer i verksamhetsplaner och tjänsteutlåtanden.

I jämställdhetsplanen för 2009 finns bland annat följande mål som följs upp här:

- Sjukfrånvaron ska minska. Den har minskat successivt sedan flera år tillbaka och har mellan 2008 och 2009 minskat från 7,6 procent till 7,0 procent i december 2009.
- Andelen medarbetare som svarat i medarbetarenkäten att de har haft utvecklingssamtal ska öka. En ökning har skett från 72 procent till 79 procent.
- Medarbetarenkätens kvalitetsfaktorer jämlikhet, jämställdhet, mångfald ska öka. Den har ökat från 62 till 66. Att faktorn har ökat beror bland annat på det aktiva jämställdhets- och mångfaldsarbete som bedrivs.

Se även avsnitt 2.1.15 och 9.5.

5.4 Folkhälsoarbete

Folkhälsoarbetet ska verka för att alla boende i stadsdelen lever ett rikt och tryggt liv med god hälsa. Det övergripande målet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen och särskilt angeläget är det att hälsan förbättras i de grupper som är mest utsatta för ohälsa. Det främjande och förebyggande arbetet ska även vara och är en integrerad del av förvaltningens alla verksamheter vilket är en förutsättning för att nå framgång.

Härlandas nyligen utvidgade folkhälsoråd, med ett brett representantskap från närsamhället, är en mötesplats för att samordna och ta initiativ till insatser för att öka folkhälsan. Arbetet i rådet sker utifrån en ny och gemensamt framtagna folkhälso-plan. Ett samverkansavtal mellan Hälso och sjukvårdsnämnd 12 och SDN Härlanda har upprättats bland annat avseende Hälso- och Hälsoäventyret Tigern.

2009 har i Härlanda varit ett aktivt folkhälso-år. En rad insatser gjorts för att uppnå jämlikhet i hälsa, bryta ensamhet och isolering och för att motverka stress och ohälsa bland barn och unga. Folkhälsoråden i Härlanda och Örgryte arrangerade under senhösten en gemensam folkhälsodag. Ett nystartat projekt är "Folkrörelse för folkhälsa i Härlanda" med samtal Härlandabor emellan om vad som kan göras för att förbättra folkhälsan. Projektet kommer fortsätta under 2010.

Hälso- och Hälsoäventyret Tigern har utökat sin verksamhet och antalet besökare till kurser och föreläsningar. Ett samverkansprojekt mellan Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Individ och Familje-omsorgen och kulturhuset Kåken har inletts med syfte att skapa ett ökat välbefinnande för personer med förvärvad hjärnskada genom att finna kompletterande former för rehabilitering.

Under 2009 har Hälsoäventyret Tigern utökat sin verksamhet och startat ett nytt program för pojkar i årskurs 6, "Killsnack med Hälge". Programmet ger pojkar i puberteten mer kunskap om sin egen kropp. Förvaltningen har arrangerat föräldrautbildningar, så kallade Cope-kurser, för ett 70-tal föräldrar med barn i åldern mellan tre och nio år.

Rådslag och trygghetsvandringar arrangeras i Härlandas närområden för att boende ska kunna vara delaktiga och få möjlighet att påverka sitt närområde. Under 2009 har det varit Rådslag kring Munkebäckstorg och i Björkekärr. Sammanlagt har ca 60 personer deltagit. "Livslots" för seniorer arbetar med förebyggande insatser som syftar till att öka deltagande i aktiviteter och påverka förmågan att upprätthålla det sociala nätverket. Genom att informera om vad stadsdelen har att erbjuda skapas samhörighet och gemenskap. "Äldrecentrum" ger förutsättningar för en trygg och säker miljö i hemmet och vänder sig till personer över 65 år i Härlanda och Örgryte. Även närstående kan ringa om frågor som rör kommunens äldreomsorg, frivilligverksamheter, sjukvård, rehabilitering med mera. Sjuksköterskor och läkare gör även hembesök vid behov.

5.5 Stadsutveckling

Med förvaltningen som sammankallande har en grupp med företrädare för fastighets-ägare och näringsidkare runt Munkebäckstorg arbetat med idéer för att utveckla torget. Ett förslag på förbättringar har arbetats fram och preliminära prislappar har satts på dem. Som effekt av gruppens arbete har en företagarförening bildats.

Nämnden har tillstyrkt remisser angående idrottsplats vid Härlanda Park och handel vid Torpavallen.

Förvaltningen har arrangerat rådslag i Björkekärr där medborgare har getts tillfälle att lämna synpunkter och förslag.

En trygghetsvandring har arrangerats med särskilt fokus på miljön runt ett par förskolor och då särskilt trafikmiljön. Det fick bland annat till följd att frågan om en sträcka mellan Östra sjukhuset och Torpagatan där synpunkter att det saknas trottoar som framförts vid flera tillfällen har tagit ett steg mot en lösning. Det har varit oklart vems ansvar för sträckan är men nu har Fastighetskontoret tagit på sig det och börjat se på möjliga lösningar.

En trygghetscykling har arrangerats längs med huvudcykelnätet i stadsdelen.

En stadsdelsutvecklingsdag har arrangerats på kulturhuset Kåken med tema forntid, nutid, framtid och med medverkande av bland andra Stadbyggnadskontoret, Park och naturförvaltningen, odlarföreningar.

Förvaltningen deltar i utbildningen som arrangeras av S2020 med syfte att tydligare lyfta in sociala aspekter i stadsplaneringen.

Förvaltningen samarbetar med SDF Kortedala i ett mångfaldsprojekt där förvaltningarna utbyter praktikplatser med varandra.

Konkreta förslag för att förbättra miljön på Munkebäcks torg har arbetats fram. Att en företagarförening har bildats runt torget bör stärka torgets konkurrenskraft. Rådslag, trygghetsvandringar och stadsdelsutvecklingsdag ökar medborgardialogen. Förslag på förbättringar av cykelvägarna har kommit fram och vidarebefordrats till ansvariga parter.

Stadsdelutveckling kräver samarbete i framtiden mellan olika aktörer och i medborgardialog. Modeller för hur behöver utvecklas ytterligare och fler involveras.

5.6 Miljöarbete och klimatanpassning

Förvaltningens miljonätverk har varit på studiebesök på Gryab och har fått en genomgång av miljö kvalitetsmålen i Göteborg. I samband med kulturfestival på kulturhuset Kåken var TÄNK-kampanjen utställd. Broschyrer om klimatpåverkan av konsumtion finns tillgängliga på kulturhuset Kåken. Skolorna har deltagit i vårstädningen.

Kunskapsinsatserna förutsätts öka möjligheten att fler medborgare på sikt bidrar till ett hållbart samhälle. Med ökad kunskap och medvetenhet är det lättare att genomföra förändringar mot bättre källsortering och ett kretsloppssamhälle.

Ökad kunskap hos medarbetarna om källsortering och miljövänliga inköp har personalen, förutom i verksamheten, även nytta av i privatlivet. Ökad källsortering och miljövänligare inköp riskerar att fördyra verksamheten.

Som en del av Göteborgs Stad ska förvaltningen i framtiden medverka i gemensamma kampanjer. Andra aktörer i stadsdelen bör involveras, till exempel via folkhälsorådet.

För att nå högre målpuppfyllelse behöver förvaltningen fortsätta arbeta med:

- att öka kunskapen om hur man väljer miljövänliga produkter bland chefer och andra nyckelpersoner i förvaltningen.
- att öka förståelsen och medvetenheten av vikten att minska antalet transporter genom samordning av inköp.
- att arbeta för bättre källsortering i verksamheterna och att frågan finns med vid projektering av nya verksamhetslokaler.

5.7 Arbetsmarknadsinsatser

Sommarjobb för 24 ungdomar har ordnats under sommaren 2009. 12 flickor och 12 pojkar har arbetat var sin treveckors period. De ungdomar som beretts arbete upplever

under sin treveckorsperiod en arbetsplats på riktigt. Ansvar, tider och efter perioden ett intyg på att man arbetat. En viktig del är att ungdomarna uppmuntras att ta egna initiativ i att söka en arbetsplats.

Enheten för Stöd och försörjning har en handläggare som är placerad på arbetsförmedlingen 3 dagar/vecka. Hon arbetar med de personer som står närmast arbetsmarknaden och samarbetar tätt med arbetsförmedlingen och SDF Härlandas egna coacher.

SDF Härlanda har en verksamhet som riktar sig till personer som behöver stöd med arbete och sysselsättning, Arbetskraft. Inom ramen för Arbetskraft får personer med bl.a. psykiatrisk diagnos och funktionsnedsättning, insatser utifrån Supported Employment för att hitta rätt sysselsättning. Efter utredning av aktivitets- och arbetsförmåga, träning av funktioner och framtagning av arbetshjälpmedel, till exempel pedagogiskt bildstöd, inleder personen praktik på olika arbetsplatser med ett nära stöd. Gruppen som är i behov av stöd enligt Supported Employment är inte stor, men för ett mindre antal personer med funktionsnedsättning är detta stöd avgörande för att kunna få en meningsfull sysselsättning och närma sig arbetsmarknaden. Under 2009 har 6 Härlandabor med omfattande psykiska funktionsnedsättningar deltagit. Dessa har samtidigt haft insatser via stadsdelens boendestöd. Av de 6 har 4 påbörjat ett deltagande under året och 1 person har avslutat sitt deltagande. Samtliga 6 har kommit vidare ut på praktik på en arbetsplats. Exempel på dessa arbetsplatser är mediaföretag, livsmedelsbutik och äldreboende. Efter en tids praktik är målsättningen att Arbetskraft fasar ut sitt stöd och att personen skall kunna få fortsatt stöd via Arbetsförmedlingens SIUS-konsulenter, med vilka Arbetskraft har ett nära samarbete.

Under rådande ekonomiska förhållanden blir det svårt att bibehålla verksamheten inom Arbetskraft i dess nuvarande omfattning och för 2010 kommer verksamheten därför att få minskat nämndbidrag för jobbcoachning. Genom pågående kartläggning och effektivisering av interna processer, samt processerna tillsammans med Arbetsförmedlingen, är förhoppningen att effekterna ändå ska bli små. Arbetet med att hitta rätt sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar kommer att fortsätta, men det blir svårt att utöka omfattningen av antalet individer.

Ett pågående mångfaldssamarbete mellan Arbetskraft i Härlanda och Arbetsforum, Kortedala/Bergsjön, hoppas vi kunna generera ökade arbetsmöjligheter och ökad rörlighet bland några av våra klienter. Ambitionen är att samarbetet skall utvecklas ytterligare 2010.

5.8 Myndighetsutövning

Likabehandling

Biståndshandläggare inom äldreomsorgen i Göteborgs Stad träffas regelbundet i nätverk för att säkra att personer som söker bistånd skall bli behandlade lika oavsett i vilken stadsdel de får sitt ärende prövat.

Det pågår ett arbete i förvaltningen att ta fram riktlinjer för att alla elever skall få en likvärdig betygsbedömning oavsett lärare och skola. Diskussioner har förts i ämnesgrupper kring betyg och bedömning utifrån Salsa och Siris. Skolledning och pedagoger har i samverkan arbetat i ämnesgrupper angående lokala kursplaner och tolkningar av betygsriterier både på konferenstid och under kompetensutvecklingsdagar. Förvaltningsöverskridande nätverksgrupper har bildats i frågan och inom förvaltningen har en arbetsgrupp bildats.

Inför en särskoleplacering ansvarar stadsdelen för att vårdnadshavarna får information om särskolan som skolform, dess arbetsmetoder, betyg och barnets möjligheter till fort-

satta studier. Processen för särskoleplacering är känd och fungerar väl inom förvaltningen.

Inom Individ- och familjeomsorg har det skett en gemensam, systematisk genomgång av delegationsordningen för respektive stadsdel i Centrumregionen för att öka samsyn, jämförbarhet och likabehandling av brukarna .

Under året har Göteborgs centrumstadsdelar inom barn- och ungdomsarbetet ingått i ett kollegiespeglingsprojekt avseende myndighetsutövningen. Detta arbete är i linje med BBiC införandet som verktyg i utredningsarbetet. Målet är att kvalitetssäkra, utveckla och likställa utredningsarbetet i Göteborgs Stad.

När det gäller vuxna, så har genomgång av formen för tjänsteutlåtande genomförts med utgångspunkt från bland annat Länsstyrelsens rekommendationer. Utveckling av handläggningsprocessen diskuteras i nätverk.

Utrednings och uppföljningssystem inom Individ- och familjeomsorg

Utvecklingen har fortsatt kring arbetet med BBiC och socialsekreterarna har nu fått en större säkerhet i användandet. Dock behövs ytterligare tid för implementering av verktyget. SDF Härlanda, liksom flera andra stadsdelar, har sökt om förlängd prövolicens för nästa år, vilket beviljats med ytterligare ett år tom 2011-04-01.

Enheten för Stöd och försörjning i Härlanda är pilotstadsdel i utvecklingsarbetet med en basversion av DUR. Bas-DUR är en mindre omfattande version för att passa alla målgrupper. Förutom att frågebatteriet fungerar som ett kartläggningsstöd så kan man sammanställa material på gruppnivå för vidare analys av klientgruppens behov.

Under hösten har det Göteborgsgemensamma uppföljningssystemet UIV införts. Där kartläggs och utvärderas behandlingsinsatser för personer med missbruk. Hela Göteborg kan på så sätt bli kunskapsunderlag för fortsatta beslut och materialet kan också användas i upphandlingar.

Organisationsutveckling

För att samla myndighetsutövningen och bättre kunna möta brukarnas behov så har en organisationsförändring skett. Alla vuxna med behov av bistånd på grund av fysiska och psykiska funktionsnedsättningar och/eller missbruk ska nu söka kontakt hos Biståndsenheten på Familjeomsorgen .

Under år 2008 uppmärksammades att dokumentationen, framförallt den som kom från utförarna och utgjorde återkoppling till socialsekreterarna, behövde utvecklas. Under 2009 har alla utförare startat dokumentation med datastöd. Anvisningar för hur dokumentation ska ske, har tagits fram.

I samband med organisationsförändringen har det tagits fram nya mallar och skrivregler. Ärenden har systematiskt gått genom av 1:e socialsekreteraren.

6 Bokslut

6.1 Sammanfattande analys

Det sammanlagda resultatet uppgick till -13,4 mkr, motsvarande 1,5 procent av omsättningen. Resultatet var 2 mkr bättre än resultatet 2008. Bortsett från särskilda projekt med egen finansiering var resultatet 5 mkr sämre än 2008. Efterfrågat behov inom välfärdsområdet har inneburit att verksamheten har överskridit avsatta resurser för driftkostnader. Särskilda projekt med egen finansiering har avslutats vid årsskiftet. Det ekonomiska läget inför 2010 och framåt är mycket osäkert. Verksamhetens nettokostnader måste minska med minst 3 procent.

Budgeterat resultat var -19 mkr. Avvikelsen förklaras främst av sänkta sociala avgifter, påbörjade anpassningar till ekonomiska förutsättningar 2010 samt volymökningar inom främst förskola, försörjningsstöd och funktionshinder. Eget kapital uppgick till 54,2 mkr, varav befolkningsramen 53,7 mkr och resursnämndsuppgift 0,5 mkr.

Personalvolymen har ökat med 0,4 procent, 6 årsarbetare, och uppgick till 1 351. Anpassningar till minskade ekonomiska förutsättningar har påbörjats under hösten. Lönekostnaden har ökat med drygt 4 procent.

6.2 Resultaträkning

tkr	not	2 009	2008
Avgifter	1	23 393	23 658
Hyror	2	21 418	20 504
Bidrag	3	28 371	35 312
Försäljning av verksamhet	4	137 173	133 522
Övriga intäkter	5	11 322	10 644
Summa intäkter		221 677	223 640
Personalkostnader		-522 633	-517 134
Försörjningsstöd	6	-19 963	-15 203
Köp av verksamhet	7	-172 799	-162 751
Lokalhyror		-85 642	-83 453
Övriga verksamhetskostnader	8	-59 788	-64 819
Av- och nedskrivningar		-2 268	-2 365
Summa kostnader		-863 093	-845 725
Verksamhetens nettokostnad		-641 416	-622 085
Kommunbidrag		625 338	598 117
Kommunbidrag tillägg		2 119	2 970
Summa kommuninterna fördelningar		627 457	601 087
Ränteintäkter		602	5 279
Summa finansiella intäkter		602	5 279
Räntekostnader		-2	-75
Övriga finansiella kostnader		-26	-18
Summa finansiella kostnader		-28	-93
RESULTAT		-13 385	-15 812

Omsättningen ökade med 3 procent och var 849 mkr. Nettokostnaden var 641 mkr och ökade med 3,9 procent, en lägre utvecklingstakt med 4,4 procentenheter jämfört med 2008. Förändringen avser främst löneavtal, volym- och prisökningar inom förskola, skola, försörjningsstöd och funktionshinder samt kostnadssänkningar genom sänkta sociala avgifter.

Kommunbidraget ökade med 4,4 procent till 627 mkr. Verksamhetens intäkter minskade med 0,9 procent till 222 mkr, huvudsakligen för minskade statsbidragsintäkter ersättningar till annan stadsdel. Kostnaderna ökade med 2 procent till 863 mkr. Ränteintäkten har minskat med 89 procent från 5,3 mkr till 0,6 mkr.

Noter till resultat- och balansräkning samt finansieringsanalys redovisas i bilaga 4.

6.3 Balansräkning

tkr	not	2009	2008
Maskiner och Inventarier	8	5 773	8 041
Summa anläggningstillgångar		5 773	8 041
Förråd och lager		18	18
Kortfristiga fordringar	9	24 704	6 841
Bank	10	96 849	117 789
Summa omsättningstillgångar		121 571	124 648
SUMMA TILLGÅNGAR		127 344	132 689
Ingående eget kapital		63 899	82 076
KS Justeringar befolkningsramen		3 700	994
KS Justeringar resursnämndsram			-3 360
Periodens resultat		-13 385	-15 812
Summa eget kapital		54 214	63 898
Upplupna personalkostnader	11	37 141	36 568
Övriga kortfristiga skulder	12	35 989	32 223
Summa kortfristiga skulder		73 130	68 791
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		127 344	132 689

Balansomslutningen minskade med nära 4 procent och uppgick vid årsskiftet till 127 mkr. Banktillgodohavandet minskade med 18 procent och uppgick till 97 mkr.

Förändringen av eget kapital var mindre än planerat. Förutom ett bättre resultat än budgeterat har nämnden tillförts medel i samband med kommunstyrelsens bokslutberedning för 2008.

Finansiering av nya anläggningstillgångar sker inte längre genom egen investering utan genom kommunleasing. Detta innebär att det bokförda värdet på Härlandas balansräkning successivt minskar.

Upplupna personalkostnader ökade något. Förändringen avsåg ökad semesterlöneskuld. Kortfristiga fordringar och skulder har påverkats av ändrad redovisningsprincip mellan nämnderna och Intraservice i samband med införandet av gemensam huvudbok för Göteborgs kommun.

6.4 Finansieringsanalys

tkr	not	2009	2008
Likvida medel vid årets början	13	117 789	139 492
Resultat före avskrivningar		-11 691	-18 572
Finansnetto	14	574	5 186
Summa internt tillförda medel		-11 117	-13 386
Förändring av kortfristiga skulder		4 339	-8 415
Förändring av kortfristiga fordringar		-17 862	2 597
Summa förändring av rörelsekapital	15	-13 523	-5 818
Nettofinansiering från verksamheten		-24 640	-19 204
Inventarier			-133
Summa förändring investeringar	16	0	-133
Återstår efter investeringar		-24 640	-19 337
Justering befolkningsram		3 700	994
Justeringar resursnämndsram			-3 360
Förändring av likvida medel		-20 940	-21 703
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS SLUT	17	96 849	117 789

Efter att under många år haft ett ökande saldo på koncernkontot minskar banktillgodo-havandet. Ianspråktagandet har varit planerat. Likviditetsutvecklingen har framförallt varit avhängigt resultatutvecklingen och överföring av eget kapital från kommunled-ningen. Likvida medel vid årets slut utgjordes i huvudsak av det egna kapitalet, upplup-na personalkostnader samt övriga kortfristiga skulder.

7 Prestations- och nyckeltal per verksamhetsområde

7.1 Förskola, skola och skolbarnomsorg

Uppgifter från balanserat styrkort förskola samt kostnads- och volymutveckling

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Barn och föräldrar			
Nöjd barn (SCB-index)	87	87	85
Nöjd Förälder (SCB-index)	74	73	76
Föräldrainflytande	71	69	73
Trygghet	81	81	83
Lärande	77	79	80
Medarbetare			
Nöjd medarbetare (SCB-index)	59	66	65
Individuell utvecklingsplan (skriftlig)	36	52	39
Kompetensutveckling (SCB-index)	68	79	78
Andel arbetad tid som utförs av tillsvidareanställda	80 %	81 %	82 %
Mål och uppföljning	69	78	75
Delaktighet/påverkan	71	74	72
Trivsel	80	81	80
Långtidsfriska		39 %	36 %
Antal medarbetare per chef	51	47	59
Uppdrag och ekonomi			
Nettokostnad förskoleverksamhet, tkr	77 560	84 952	92 366
Nettokostnadsutveckling (%)		9,5 %	8,7 %
Antal barn i förskoleverksamhet (befolkning)	833	889	941
Årlig förändring (%)		6,7 %	5,8 %
Nettokostnad per barn i egen förskola	101 763	109 217	109 855
Därav: kostnad pedagogisk verksamhet inkl stöd	67 722	73 880	73 636
Därav: kostnad ledning/administration/övrigt	5 090	6 064	5 788
Därav: kostnad måltider	5 634	6 642	6 466
Andel 15-timmars barn	10 %	11 %	12 %
Barn per personal	4,6	4,7	5 %
Andel förskollärare	65 %	65 %	65 %

Uppgifter från balanserat styrkort skola samt kostnads- och volymutveckling

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Elever och Föräldrar			
Nöjd elev F-3 (SCB-index)	82	83	79
Nöjd elev år 4-9 (SCB-index)	58	58	60
Elevnärvaro (%)	89	uppgift saknas	uppgift saknas
Fritidshem nöjd elev (SCB-index)		89	86
Delaktighet och inflytande F-3 (SCB-index)	72	74	72
Delaktighet och inflytande 4-9 (SCB-index)	49	47	50
Elevernas trygghet F-3 (SCB-index)	87	87	85
Elevernas trygghet 4-9 (SCB-index)	79	81	81
Verksamhet och processer			
Betyg år 9 - andel behöriga till nationellt program (%)	92,2 %	91,4 %	94,3 %
Andel med betyg i alla ämnen	84,9 %	80,2 %	86,8 %
Medarbetare			
Nöjd medarbetare (SCB-index)	50	52	51
Kompetensutveckling	58	60	61
Individuell utvecklingsplan (skriftlig) %	30 %	32 %	46 %
Ledarskap	47	49	52
Andel arbetad tid som utförs av tillsvidareanställda	88 %	83 %	82 %
Delaktighet/påverkan	62	62	65
Långtidsfriska		56 %	55 %
Mål och uppföljning	52	55	58
Trivsel	64	68	66
Antal medarbetare per chef	28	29	28
Uppdrag och ekonomi			
Nettokostnad skola	139 681	152 330	153 088
varav särskola	1 901	6 902	7 942
Nettokostnadsutveckling exkl särskola (%)		5,6 %	-0,2 %
Antal egna elever i grund- eller särskola inkl förskoleklass (befolkning)	1 753	1 750	1 700
Årlig förändring (%)		-0,2 %	-2,9 %
Antal barn i skolbarnomsorg (6-12 år)	607	640	640
Årlig förändring		5,4 %	0,1 %
Nettokostnad per barn i egna skolor (enhetskostnad)	69 083	74 753	73 750
Därav: elevhälsa	1 633	2 066	1 959
-"-: skolmåltider	3 720	4 210	3 401
Andel elever som har modersmålsundervisning	7 %	8 %	8 %

7.2 Äldreomsorg

Kostnads- och volymutveckling ordinärt boende

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nettokostnad, ordinärt boende (tkr)	58 683	61 304	61 955
Nettokostnadsutveckling (%)		4,5 %	1,1 %
Antal hemtjänsttimmar (65- år)	158 710	165 812	171 495
Årlig förändring (%)		4,5 %	3,4 %
Antal personer med biståndsbeslut om hemtjänst	477	459	456
Nettokostnad per hemtjänsttimma (enhetskostnad)	278	298	290
Antal personer med pågående hälso- och sjukvårdsinsatser (65- år)			146
Antal årsarbetare – arbetad tid (ordinärt boende)	193	196	189
Årlig förändring (%)		1,3 %	-3,3 %

Övriga prestations- och nyckeltal ordinärt boende

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nöjd Vårdtagare (Index)	77	77	79
Antal hemtjänsttimmar per invånare 65 år och äldre	47	50	52
Andel av befolkningen 65 år och äldre med hemvårdsbidrag	1,4 %	1,3 %	1,2 %
Andel arbetad tid som utförts av tillsvidareanställda	61 %	62 %	68 %
Nöjd medarbetare (Index)	65	64	63
Antal medarbetare per chef	45	40	38
Andel med grundutbildning	44 %	48 %	54 %

Kostnads- och volymutveckling särskilt boende

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nettokostnad, tkr	136 811	147 068	147 812
Nettokostnadsutveckling (%)		7,5 %	0,5 %
Antal nyttjade boendeplatser egen befolkning inklusive korttidsvistelse	323	322	314
Årlig förändring (%)		-0,4 %	-2,6 %
Antal årsarbetare – arbetad tid	300	309	311
Årlig förändring (%)		3,1 %	0,4 %
Antal nyttjade boendeplatser, egen prod inkl. korttidsvistelse	268	270	269
Årlig förändring (%)		0,7 %	-0,4 %

Övriga prestations- och nyckeltal särskilt boende

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nöjd Vårdtagare (Index)	78	86	77
Debiterade dygn utskrivningsklara patienter	468	290	180
Antal nyttjade platser egen befolkning korttidsvistelse	33	38	34
Antal personer i äldreboende som andel av befolkningen 75 år eller äldre	14 %	14 %	15 %
Andel arbetad tid som utförts av tillsvidareanställda	71 %	70 %	73 %
Nöjd medarbetare (Index)	54	55	59
Antal medarbetare per chef	34	39	40
Andel med grundutbildning	79 %	80 %	80 %

7.3 Individ- och familjeomsorg

Uppgifter från balanserat styrkort IFO samt nettokostnader per delområde

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
De vi är till för			
Nöjd Klient (Index)	70	64	68
Förbättring av klientsituation	65	63	42
Rättssäkerhet	72	65	74
Delaktighet	74	69	73
Kompetens	74	70	72
Verksamhet och processer			
Andel korrekta överklagade beslut	100 %	86 %	100 %
Antal överklagade ärenden	15	21	23
Antal vård dagar institution barn och unga	941	1 205	2 264
Antal vård dagar institution vuxna	1 753	3 074	2 111
Medarbetare			
Nöjd medarbetare (index)	58	60	61
Mål och uppföljning	67	68	69
Delaktighet/påverkan	69	71	70
Trivsel	77	76	73
Kompetensutveckling	68	74	69
Uppdrag och ekonomi			
Nettokostnad IFO totalt, tkr	55 274	62 003	69 308
Nettokostnadsutveckling (%)		12,2 %	11,8 %
Andel förebyggande arbete	13 %	12 %	7 %
Nettokostnad Barn och unga	19 403	20 797	25 473
Andel hemmaplanslösningar barn och unga	0 %	7 %	10 %
Andel familjehemsplaceringar barn och unga	79 %	54 %	42 %
Nettokostnad Vuxna	14 626	18 940	16 890
Andel nettokostnad köpt institutionsvård vuxna	21 %	42 %	20 %
Andel nettokostnad boende vuxna	32 %	25 %	44 %
Nettokostnad försörjningsstöd	13 802	14 162	19 338
Nettokostnadsutveckling (%)		2,6 %	36,5 %

7.4 Funktionshinder

Kostnads- och volymutveckling

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nettokostnad, tkr	79 427	93 717	98 536
Nettokostnadsutveckling (%)		18,0 %	5,1 %
Nettokostnad LSS	51 755	60 207	62 905
Antal personer med insats enligt LSS	130	126	130
Nettokostnad SoL	26 005	32 066	34 765
Antal personer med bistånd enl SoL	159	162	169
Antal personer med pågående hälso- och sjukvårdsinsatser (under 65 år)			19
Antal årsarbetare – arbetad tid	205	217	222
Årlig förändring (%)		6,2 %	2 %

Övriga prestations- och nyckeltal

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Antal kvinnor med insats enligt LSS/LASS eller bistånd enligt SoL per 10 000 inv	139	139	136
Antal män med insats enligt LSS/LASS eller bistånd enligt SoL per 10 000 inv	148	144	141
Andel arbetad tid som utförts av tillsvidareanställda	72 %	73 %	72 %
Nöjd medarbetare (Index)	60	62	62
Antal medarbetare per chef	37	39	45
Andel med grundutbildning	96 %	96 %	97 %

7.5 Kultur och fritid

Kostnads- och volymutveckling

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Nettokostnad tkr	14 098	17 291	13 679
Nettokostnadsutveckling (%)		22,6 %	-20,9 %
Nettokostnad kulturverksamhet, tkr	9 322	11 200	9 873
Nettokostnad fritidsverksamhet, tkr	4 777	6 091	3 806
Antal årsarbetare – arbetad tid	22	39	38
Årlig förändring (%)		77,3 %	-2,2 %

Övriga prestations- och nyckeltal

Prestations- och nyckeltal	År 2007	År 2008	År 2009
Bibliotekens totala öppethållande (tim/vecka)	34	48	48
Antal medialån	66 775	205 079	209 031
Antal besökare på biblioteken	52 083	171 776	181 027
Öppen ungdomsverksamhet i tim/månad	172	154	171

8 Stadsdelsnämndens egna prioriterade mål

8.1 Familjeomsorgen ska arbeta utåtriktat och möta människor i deras naturliga sammanhang, till exempel i hemmet, på skolan eller på gator och torg.

Resultat och aktiviteter

Individ och familjeomsorgen(IFO) har sedan början av året ett mer strukturerat fältarbete. Detta har skett, dels genom ett utvecklat samarbete via SSPF (skola, IFO, polis och fritid) och andra stadsdelsförvaltningar, dels genom ett mer riktat fältarbete till exempel genom att vara på plats vid riskmatcher, helger. För att möta ungdomarna sker även fältarbetet på Internet. För att skapa en trygg miljö och vara goda förebilder använder IFOs fältarbetare kläder som tydligt visar vilka vi är.

IFO har utvecklat det arbete som bedrivs i brukares hem där det finns barn. Olika samspeletsmetoder används mellan barn och föräldrar för att synliggöra styrkor och brister i föräldraskapet.

Analys av resultat

IFO måste bli bättre på att möta barn och ungdomar genom att förstå deras kommunikationsmönster och livsstil. Därför ska socialtjänsten kunskap och förståelse om ungdomskultur öka.

IFOs samspeletsmetoder i hemmet har underlättat positiva förändringar för familjen. Det har också lett till att utredningsarbetet för socialsekreterarna har fördjupats.

Slutsatser och strategier för framtiden

IFO kommer att fortsätta att utveckla fältarbetet genom att bland annat inkludera fritidsgårdens personal.

Möjlighet till vuxenvandring har diskuterats med skolans brukarråd. Intresse finns att starta detta under våren 2010. En arbetsgrupp är tillsatt under hösten 2009.

Samspeletsmetoden inom hemmets väggar kommer att utvecklas och personalen kommer under våren år 2010 att utbildas i "Samtal med barn".

8.2 Andelen invånare som besöker kulturhuset/kulturverksamheten ska öka.

Resultat och aktiviteter

I de delar av verksamheten där kulturhuset mäter antalet besökare är det mycket god måloppfyllelse. Biblioteket hade under 2009 över 181 000 besökare, vilket är en ökning med 10 000 personer jämfört med 2008. På Öppna förskolan var det under 2009 en ökning med 20 procent jämfört med 2008 och totalt besökte 11 115 barn och föräldrar Öppna förskolan på Kåken under året. Även antalet besökare på Kulturhusets programaktiviteter och Hälso- och kulturvetenskapens kurser och föreläsningar har ökat.

Antalet elever i frivilliga kulturskolan har ökat från 979 till 998.

Analys av resultat

Kulturhuset är fortfarande en relativt ny verksamhet, men har på kort tid etablerat sig som en viktig mötesplats för invånarna. En kombination av brett och kvalitativt utbud, utökade öppettider, nöjda besökare (enligt kundenkätens resultat) och tidens gång gör att allt fler hör talas om, hittar och aktivt söker sig till kulturhuset. Fler samarbetspart-

ners och arbete med nya marknadsföringskanaler kan också ha bidragit till ökningen av antalet besökare. Kulturhuset har uppmärksammats i bland annat Göteborgs-Posten, Sveriges Radio P4 och Sveriges Radio P1 under framförallt hösten.

Slutsatser och strategier för framtiden

Under 2010 stänger kulturhuset lördagar under ordinarie säsong på grund av minskade nämndbidrag, vilket kan medföra ett minskat antal besökare på framförallt biblioteket. De dagar kulturhuset har öppet kommer dock kvaliteten i utbudet att vara fortsatt hög. Valet att stänga lördagar beror bland annat på att närliggande stadsdelars bibliotek har öppet lördagar, men ej söndagar. I närområdet får då invånarna så hög servicegrad som ekonomin nu tillåter.

Öppna förskolans öppettider minskas dock ej. Om besöksantalet där fortsätter att öka i samma takt som hittills kommer pedagogerna att behöva neka föräldrar och barn att komma för att inte bryta mot säkerhetsbestämmelserna, om det inte går att hitta finansiering till en ytterligare utökning av öppettiderna.

Om fotbollsklubben Qviding kommer flytta till Härlanda Park under 2010 kommer det med all sannolikhet påverka kulturhuset Kåken positivt, sett till bland annat antalet besökare.

8.3 Ekonomi i balans är ett övergripande mål.

Förvaltningen har fortsatt att arbeta långsiktigt med strukturella faktorer för bedömningar och strategiska ställningstaganden för framtiden. Detta kan utvecklas mer, bland annat med bättre teknik. Inriktningen har varit att fortsätta arbetet med att utveckla arbetssätt och förbättringsarbete för att anpassa verksamheten till förändrade behov enligt befolkningsutvecklingen och de ekonomiska förutsättningar som står till förfogande. Den strategiskt viktigaste frågan är att kunna balansera invånarnas förändrade behov av service och omsorg med tilldelad resurs. Hittills har anpassningsförmågan i organisationen varit hög, men under 2009 har kostnaderna för ordinarie driftkostnader varit för hög jämfört med avsatta resurser.

Känsligheten har ökat bland annat med ökade behov inom välfärdsområdet och ökat antal förskolebarn. Den finansiella utvecklingen i samhället har påverkat arbetsmarknadssituationen med ökade kostnader för försörjningsstöd som konsekvens. Minskade skatteintäkter och därmed minskat kommunbidrag för 2010 har inneburit att omställningsarbete har påbörjats under året. Bedömningen är att den ekonomiska utvecklingen är mycket osäker för 2010 och framåt. Prognosen inför 2010 förutsätter att kraftiga åtgärder för kostnadssänkningar lyckas genomföras inom samtliga verksamheter.

Ansvar för en ekonomi i balans ligger hos respektive chef. Ekonomistyrningsmodellen innebär att respektive chef ska rapportera enligt den beslutade Uppföljningsprocessen för året. Kravet vid underskott är att genomföra åtgärder för ekonomisk balans inom året. Flera enheter har haft ekonomiska svårigheter under året och arbetat hårt med anpassningar. Vid årets slut redovisade 7 av 45 enheter negativa resultat. Rapporteringsdisciplinen är varierande, men i allmänhet god. Den förvaltningsgemensamma administrationen ger ett aktivt stöd till verksamheterna i uppföljnings- och analysarbetet.

8.4 Alla medarbetare ska ha utvecklingssamtal under året.

Resultat och aktiviteter

Andelen medarbetare som i medarbetarenkäten svarat att de haft utvecklingssamtal under året har ökat från 72 procent 2008 till 79 procent 2009, en ökning med 7 procenten-

heter. För att säkerställa att alla har haft utvecklingssamtal finns ett dokument där chef och medarbetare skriver under att man har haft utvecklingssamtal.

Analys av resultat

En påverkan på resultatet har säkert utbildningen om lönebildning haft som genomförts under året för alla chefer. I utbildningen lyftes bland annat fram vikten av genomförda utvecklings- och lönesamtal.

Slutsatser och strategier för framtiden

En fortsatt satsning på utbildning även av medarbetarna är planerad och kommer att påbörjas under 2010.

9 Stadsdelsnämndens egna uppdrag

9.1 Förvaltningen ska ställa platser för praktik till förfogande

Förvaltningen ingår i ett samarbete kring praktikplatser som finns inom GR. Behov och utbud matchas via hemsidan praktikplatsen.se. Inom förvaltningen tas platserna fram med hjälp av tre praktiksamordnare ute i verksamheten och en central praktiksamordnare. Rutiner för att ställa praktikplatser till förfogande finns. Under 2009 fanns 130 platser via praktikplatsen.se i SDF Härlanda. Därutöver tillkommer några platser, till exempel integrationsplatser och lärarpraktikplatser, som inte ingår i nätverket kring praktikplatsen.se. Utöver APU-platserna som 2009 var cirka 60 stycken inrättade SDF Härlanda andra praktikplatser som Feriepraktik (80 platser 2009), Ungdomspraktik 1 per 20 anställda (30 platser 2009), Integrationsplatser platser inom Jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas (30 platser 2009).

Inom staden pågår ett arbete för att förbättra och underlätta den gemensamma processen kring praktikplatser. En ny gemensam praktikprocess för staden har publicerats och håller på att implementeras.

9.2 Förvaltningen ska utarbeta förslag i syfte att erbjuda sommarjobb i Härlandas olika verksamheter till fler ungdomar.

Sommarjobb anordnades även sommaren 2009. Cirka 25 ungdomar erbjöds sysselsättning. Förslag för hur detta arbete ska organiseras i kommande år ska tas fram under 2010.

9.3 För att intressera eleverna att utöva fysisk aktivitet på sin fritid ska skolorna erbjuda eleverna att pröva olika idrotter.

En av grundtankarna med ämnet idrott och hälsa är just uppdraget beskrivet i denna rubrik. Följande citat är hämtat ur kursplanen: "Ämnet skall även väcka nyfikenhet och intresse för nya aktiviteter. Ett grundläggande syfte med ämnet är också att skapa förutsättningar för alla att delta i olika aktiviteter på sina egna villkor." Det innebär att idrottsämnet arbetar med att motivera barn och ungdomar för regelbunden fysisk aktivitet. Detta sker genom lek, dans och olika former av idrott.

Utöver detta pågår aktiviteter på skolor och förskolor som ska främja barnens utevistelser och rörelse. Förskola med "Ur och skur"-inriktning för de minsta, utökat antal idrottslektioner, idrottsspår som profil, skapandet av skolgårdar som inbjuder till lek och rörelse, uteklassrum med mera är exempel på sådana aktiviteter. Under vårterminen 2009 har stadsdelen haft strategiska utvecklare som arbetat med äventyrspedagogik. De hade under läsåret 2008/2009 aktiviteter för 880 barn/elever. Torpaskolan och Kålltorpaskolan har varsin ny "Kulananläggning" som inbjuder till många former av spontan bollek.

De kommunala förskolorna har genom det som beskrivits under rubriken ovan profilerat sig inom området rörelse, idrott och hälsa samt friluftsliv. Det är uppskattade inslag i verksamheten. I perspektivet av att övervikt blir allt vanligare bland barn och unga i Sverige är det növärdigt med fortsatta satsningar inom området.

Aktiviteter som erbjuds är uppskattade av barn, elever och föräldrar. De olika inriktningarna och aktiviteterna ska fortsätta så långt det är möjligt. Många pedagoger har varit delaktiga i "äventyrspedagogernas" arbete. De ska uppmuntras att arbeta vidare med de kunskaper de fått.

9.4 Likabehandlingsplaner ska finnas på varje förskola och skola och planerna ska följas upp i kvalitetsredovisningen och redovisas för stadsdelsnämnden.

Samtliga skolor har Likabehandlingsplaner och arbetar aktivt för att såväl förebygga mobbning som hantera de situationer som uppkommer. Kopplat till Likabehandlingsplanerna finns mobbningsplaner och ordningsregler.

Ytterligare inslag i verksamheten är kamratstödjare, möten i antimobbningsgrupp, vuxennärvaro på skolgård och i matsal, kompisamtal samt dialog på arbetslagsmöten.

Skolorna och förskolorna i Härlanda ska ta lärdom av rapport från skolinspektionen som visar på att:

Verksamheterna behöver utveckla arbete med att kartlägga situationen avseende värdegrunden på skolnivå samt låta kartläggningen ligga till grund vid revideringen av plan mot kränkande behandling

Verksamheterna återkommande behöver ge personal möjligheter att reflektera över normer, värderingar och relationer.

I SDN Härlandas internkontrollplan för 2010 är skolornas Plan mot diskriminering och kränkande behandling ett av granskningsområdena.

9.5 Förvaltningen ska utarbeta förslag till genomförande av en långsiktig och systematiskt utvecklingsarbete för att stärka jämställdheten.

Ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete som vänder sig till medarbetare i förskolan och nämndens ledamöter har startats. Modell för satsningen är arbetet som genomförs i SDF Tynnered och SDF Torslanda, "Jämställdhetsintegration i hela kedjan". Målet med arbetet är att ge ökad jämställdhet i förskolan, motverka traditionella könsroller och könsroller, verka för flickor och pojkars lika möjligheter och lära mer om vilken betydelse kön och genus har i förskolans vardagliga verksamhet.

Förvaltningen har tagit fram en plan som innefattar genusutbildning för samtliga nämndledamöter, rektorer inom förskola samt deltagare i projektgruppen. En nulägesbeskrivning kommer att göras i varje arbetslag. En projektgrupp med medarbetare har bildats, som träffats tre gånger under hösten tillsammans med en handledare. Projektgruppens uppgift är att ta fram handlingsplaner för vidare arbete inom förskolan. Se även 2.1.15 och 5.3.

9.6 En årlig uppföljning och utveckling av barn- och ungdomsplanen ska redovisas i nämnden.

Under 2008 genomförde förskola/skola och familjeomsorgen en gemensam utvärderings- och framtidsdag för att följa upp arbetet med barn- och ungdomsplanen. Under denna dag konstaterades att många aktiviteter hade genomförts med bra resultat.

Under 2009 har arbetet fortsatt utifrån de tankar som fastställdes i genomförandeplanen som är kopplad till barn- och ungdomsplanen. Bland annat har de nya anmälningsrutiner som togs fram under 2008 implementerats. Detta har skett genom att individ- och familjeomsorgen har informerat om dessa i olika forum exempelvis på personalmöten inom förskola, skola och elevhälsovård.

Arbetet med föräldrautbildningar har fortsatt. Cirka 50 föräldrar har under våren 2009 deltagit i COPE – The Community Parent Education Program – som riktar sig till föräldrar med barn i åldern tre till nio år. Under hösten genomfördes ytterligare en kursomgång med 14 föräldrar. Utbildningen pågår i tio veckor med en träff i veckan samt en återträff tre månader senare. I de utvärderingar som gjorts har deltagarna genomgående varit mycket positiva till utbildningen och funnit att strategien att uppmärksamma barnets positiva beteende har fungerat bra.

När det gäller Flexgruppen kan vi efter kort tid se att projektet har bidragit till att eleverna har högre närvaro. Flexgruppen kommer under hösten utökas med Familjeklass - "Marlborough Family Education". Familjeklassen riktar sig till både barn och dess föräldrar där socialtjänst och skola tillsammans arbetar med ett lösningsorienterat förhållningssätt.

I maj fastställdes Folkhälsoplan för Härlanda 2009-2010. Flera av de aktiviteter som tidigare beslutats om i barn- och ungdomsplanens genomförandeplan återfinns nu i Folkhälsoplanen. Vid framtida planering och utvärdering är det därför av betydelse att arbetet med dessa planer ses utifrån ett helhetsperspektiv.

På grund av den ekonomiska situationen finns det en oro för att det inte är möjligt att fortsätta alla aktiviteter under 2010.

9.7 Förvaltningen ska redovisa hur man arbetar med uppsökande syn och hörselvård, "hörselombud" och "synombud" inom äldreboenden och i hemtjänst och hemsjukvård.

Inom projekt Livslots för seniorer ingår i hälsosamtalet ett erbjudande om syntest. Dessutom får de pensionärer som tackar ja till studiecirkel information/utbildning om syn- och hörselförändringar som hör till det normala åldrandet. Att uppmärksamma syn- och hörselsvårigheter hos de äldre ingår i omsorgen. Detta görs inte i systematiserade former för hela äldreomsorgen och är ett förbättringsområde.

9.8 Förvaltningen ska i samråd med ungdomar i Härlanda utarbeta förslag till ungdomsråd.

Kickoff för bildande av ungdomsråd skedde i november 2009 på Kulturhuset Kåken. Elevråden på Torpa- och Kålltorpsskolan var engagerade för att bjuda in ungdomar från stadsdelen. Förändringsledare från Ung och Trygg ledde en work shop som renderade i ett bra material att arbeta vidare utifrån. En arbetsgrupp med representanter från skolorna, ungdomssatsningen, fritidsgården, kulturhuset samt ett par ungdomar kommer att arbeta vidare med frågan om ungdomsråd.

9.9 Så kallade "vandrande bussar" ska organiseras i samarbete med föräldrarna.

Verksamhet med vandrande buss sker på Parkskolan. Verksamheten fungera bra. Styrelsen för Parkskolan betyder mycket för att det fungerar och är aktiva för att få med intresserade föräldrar. Slutsatsen för framtiden är att fortsätta att uppmuntra styrelser och brukarråd att starta vandrande bussar.

9.10 Familjeomsorgen ska utveckla arbetssätt för att samordna verksamheten och arbeta i team kring brukaren.

Under 2009 har ledningsgruppen för Familjeomsorgen utvecklat chefernas samarbete för att möjliggöra för medarbetarna att samverka kring brukarna.

Familjeomsorgen har under hösten 2009 gjort en organisationsförändring för att underlätta samordningen av verksamheten. Detta har bl a inneburit att samtliga utförare, som riktar sig mot vuxna, nu finns inom samma enhet, samt att flera kompetenser avseende myndighetsutövning för vuxna finns på samma enhet. Organisationsförändringen är ena delen av att samordna verksamheten.

Den andra delen är att se över verksamhetens processer. Under hösten har processen arbete/sysselsättning för personer med försörjningsstöd gått genom och en gemensam modell för enheterna Stöd och försörjning, respektive Arbete och integration, håller på att tas fram. Under hösten har också gjorts en genomgång av samarbetsprocessen mellan nya Biståndsenheten (handläggning) och Arbete och Integration (utförarorganisation), samt processen mellan boendestöd och arbete/sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Under 2010 kommer arbetet fortsätta med att gå igenom de viktigaste processerna till exempel processen kring daglig verksamhet/arbete/sysselsättning och processen mellan skola/förskola och Behandlingsenhet.

Användningen av nätverksmöten som metod har ökat under 2009. Mycket av arbetet kring de ungdomsgång som fanns i stadsdelen under året skedde i nätverksform. Även kring brukare på särskilda boenden har det hållits nätverksmöten. Utvecklingen kring att arbeta i team kring brukaren kommer att fortsätta under 2010.

Familjeomsorgen har också initierat en förändring kring receptionen tillsammans med Ekonomi/Kansli. Från att ha varit två receptioner, där brukare kommit olika vägar, förbereds nu för att ha en reception. Detta innebär också att tillgängligheten ökar genom att öppettiderna utökas och receptionen kommer att ha lunchöppet.

9.11 En handlingsplan för bättre trafikmiljö runt skolor och förskolor ska tas fram.

En handlingsplan för en bättre trafikmiljö finns framtagen för Kålltorpsskolan och Parkskolan. Planen bygger på en problemorientering för skolorna var för sig och därefter framtagandet av förslag på åtgärder. I arbetet med att finna lösningar har elevråd, brukarråd, medarbetare och fackliga ombud engagerats.

För varje enhet har åtgärder vidtagits och ytterligare åtgärder planeras.

9.12 Vi vill undersöka möjligheten att aktivt medverka till detta genom att pröva om förvaltningens behov av bilar kan tillgodoses genom bilpooler.

Förvaltningen har en bilpool för den egna verksamheten. Det går inte att öppna upp bilpoolen och släppa in allmänheten, då detta regleras i leasingavtalet med Gatubolaget. Kostnaden med en extern bilpool jämfört med att administrera den inom förvaltningen är mer än dubbelt så hög.

9.13 En översyn av organisation och arbetssätt kring mat och måltidssituationen ska genomföras.

Från 2009 gjordes en organisationsförändring där Mat&Måltid blev en renodlad köksorganisation med övergripande processansvar för mat, livsmedel och måltidssituationer i alla verksamheter inom SDF Härlanda.

Ny enhetschef tillsattes liksom en styrgrupp som består av stadsdelschef, verksamhetschefer för förskola/skola, familjeomsorgen, äldreomsorg och enhetschef för Mat och Måltid. Styrgruppens uppgift är att ha en öppen dialog runt matfrågor, samt strategiskt utveckla kommunens sätt att arbeta med maten i framtiden.

Förskolornas tillagningsenheter tillhör Mat&Måltid från och med den 1 oktober och enhetschef tillsammans med styrgruppen för Mat&Måltid ser även över mottagningskökens funktion vad det gäller tillhörighet.

Mat&Måltids enhetschef och biträdande enhetschefer medverkar i Projektet *Måltid Göteborg*, centralt och regionalt som innehåller sex steg och beskrivs i uppdrag och direktiv:

- Kartläggning och analys av organisation och kompetens, matproduktion och logistik samt service och bemötande vid brukatmötet.
- Samordning och koordination för att uppnå effektivitet.
- Produktutveckling och kvalitetssäkring av matproduktion och måltidssituation.
- Intern kommunikation för erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling.
- uppföljning
- Genomförande. Utveckling och förändring pågår kontinuerligt under projektiden.

Måltid Göteborg har en gemensam vision som utformats tillsammans med andra kostenheter i Göteborg stad:

Måltiden ska vara god, nyttig och lustfylld – lagad och serverad av kunnig och serviceinriktad personal.

Äldreomsorgens kockar, ekonomipersonal och medarbetare inom verksamheten har deltagit i en utbildningsinsats "Matglädje" som är kopplade till Mat&Måltid. Förskolans kockar kommer att gå en utbildning våren 2010 som heter "Rätt rätt" och omfattar specalkoster, egenkontroll och upphandling.

Vad det gäller skolan finns Kålltorpsskolan med i Skolmatsakademin vars uppgift är att vara ett kunskapsnätverk som har startats för att främja skolmåltiden och goda matvanor i skolan. Skolmatsakademin vill förmedla en positiv attityd till skollunchen och öka kunskapen om hur valet av livsmedel påverkar vår hälsa och miljö. De arrangerar utbildningar för skolans personal samt nätverksträffar. På Kålltorpsskolan har arrangerats lunchmusik och husmor har deltagit i artikel om nyttiga mellanmål.

Alla kök har genomgått en utbildning i egenkontroll och Haccp.